

2015

VÝROČNÍ ZPRÁVA • ANNUAL REPORT

ZOO
LIBEREC

ARCHA

DIVIZNA

LIDOVÉ SADY

ZOOLOGICKÁ ZAHRA DA LIBEREC
příspěvková organizace

ZOO • ARCHA • DIVIZNA • LIDOVÉ SADY

Zoologická zahrada Liberec

Název: Zoologická zahrada Liberec, příspěvková organizace
 Masarykova 1347/31
 460 01 Liberec, Česká republika

Statutární orgán: MVDr. David Nejedlo – ředitel (Director)
 IČ: 00079651
 DIČ: CZ00079651
 Telefon: +420 482 710 616-7
 +420 482 710 438
 Fax: +420 482 710 618
 E-mail: info@zooliberec.cz
 Web: www.zooliberec.cz
www.facebook.com/zooliberec

Zřizovatel: Statutární město Liberec
 nám. Dr. E. Beneše 1
 460 01 Liberec, Česká republika

Obsah

Slovo ředitele	4
A word from the director	7
Společné foto zaměstnanců	8
Personální složení organizace	9
Zoologický úsek a chovatelská činnost	10
Zoological department and breeding activities	13
Projekty ZOO Liberec doma a ve světě	18
Veterinární činnost	22
Stavy zvířat	26
Statistiky zvířat vč. zařazení v záchranných a ochranných programech	28
Marketing a ekologické vzdělávání	42
Návštěvnost zoo v roce 2015	46
Ekonomika organizace za rok 2015	47
Dárci a sponzoři	52
Technické oddělení	56
Restaurace Formanka	62
Výroční zpráva ARCHA	64
Výroční zpráva SEV DIVIZNA	74
Výroční zpráva KSC Lidové sady	84
Partneři ZOO Liberec	90

orslosup bradatý/mládě

Slovo ředitele ZOO Liberec

Milé dámy, vážení pánové, přátelé ZOO Liberec, dovolte mi krátce uvést výroční zprávu naší organizace za rok 2015. Výroční zprávu, která nám připomene úspěchy i prohry, jež se v roce 2015 staly v nejstarší zoologické zahradě v Čechách a jejích organizačních složkách ARŠE, DIVIZNĚ a v Lidových sádkách. Rok 2015 byl testem významných změn, které jsme před tím několik let připravovali. Do Nového roku jsme spolu s Vámi vstoupili novým vchodem (otevřeným předchozí podzim). Z pohledu tradicionalistů umístěným tak trochu nelogicky, v horní části zoo. Tato poloha však ve spojení s Kulturním centrem Lidové sady a okolními prostorovými možnostmi přináší příležitosti pro zkvalitňování návštěvnického servisu, doprovodných služeb, ale i rozvoj expozic.

Vchod na novém místě přinesl mimo jiné otázku, kterým směrem se na prohlídku vydat. Opakovaně jsme zahradu jedním i druhým směrem procházeli, hodnotili výhled do každé jedné expozice z obou směrů, ale hlavně jsme chodili mezi návštěvníky, sledovali jejich reakce a naslouchali komentářům. To, že se návštěvnická stezka od nového vchodu ubírá směrem ke slonům a nikoli kolem zeber ke kozorožcům, jako tomu bylo po mnoho let v minulosti, je do velké míry volba našich návštěvníků.

Nový vchod svou funkčností prošel zatěžkávacím testem velmi dobře. Oproti minulým letům odpadly dlouhé fronty na lístek i v nejexponovanějších časech. A pokud lidé chvíli čekají, tak v příjemném krytém prostředí a mohou se před prohlídkou dozvědět zajímavé informace, které během návštěvy zoo využijí.

Těžší zatěžkávací zkoušku zažil parkovací systém. Dopravní specialisté se obávali velkých komplikací kolem nového vstupu vzhledem ke křížení tramvajové, autobusové a automobilové dopravy, spolu se zvýšeným počtem chodců. Doporučovali nám pohyb aut bezprostředně kolem vstupu regulovat, proto jsme zvolili na parkovišti před vstupem vyšší cenu parkovného, aby řidiči přednostně využívali parkoviště v nedalekých ulicích. Brzy se však ukázalo, že toto opatření nebude třeba a cena parkovného se ustálila na nižší částce. Přes zimu, v předjaří a na podzim je parkování u zoo zdarma.

Co nás však nejvíce potrápilo, bylo počasí. Horké léto a nedostatek vody výrazně zvýšil náklady na provoz a zajištění péče o zvířata. Naopak takové počasí nelákalo veřejnost k návštěvě venkovních areálů, ale spíše k návštěvě hradů, zámků a jiných atrakcí, poskytujících v tropických dnech možnost ochlazení. Byť se celková roční návštěvnost příliš nelišila od návštěvnosti roku 2014, velmi výrazně ubylo prázdninových návštěvníků, a to i přesto, že jsme netradičně během prázdnin doplnili areál zahrady výstavou obřích modelů prehistorických zvířat. Propad v tržbách v hlavní sezóně jsme pak museli řešit žádostí o pomoc u svého zřizovatele i u Libereckého kraje. Oběma těmito institucím bych chtěl zvláště poděkovat za jejich pomoc.

Zoologická zahrada je hlavně o zvířatech, jejich chovu a ochraně. I v roce 2015 jsme v našich expozicích a chovatelském zázemí zaznamenali desítky zajímavých odchovů, o čemž se můžete dočíst v reportu našich zoologů.

Ochrana zvířat prostřednictvím zoologických zahrad by nebyla komplexní, kdybychom se omezovali jen na jejich chov v zajetí. Proto se ZOO Liberec aktivně zapojuje i do takzvané terénní ochrany zvířat, území a pomáhá lidem, kteří v daných končinách žijí. Již několik let tak činíme především prostřednictvím podpory a povzbuzování mnoha

lidí v několika projektech, které se sdružily v „České koalici na ochranu biodiverzity“ (CCBC). I o těchto projektech naleznete krátké informace v následujícím textu a mnohem více na webových stránkách www.ccbc.cz.

Tradičně musím zmínit, že naším hlavním projektem pro ochranu volně žijících zvířat, je Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA. Ochrana přírody je nezbytná, ještě nezbytnější je však ohrožení přírody předcházet. Nejlepší prevencí je osvěta a působení především na nastupující generaci. Tak jak to například předvádí naši lektori v Středisku ekologické výchovy DIVIZNA.

Kulturní a společenské centrum Lidové sady prochází pod správou zoologické zahrady postupnou rekonstrukcí, s cílem získat zpět svou dřívější slávu přívětivého společenského centra, blízkého Liberečanům a návštěvníkům našeho krajského města. V roce 2015 se nám mimo jiné podařilo dokončit rekonstrukci oblíbené restaurace Formanka.

Závěrem bych rád poděkoval všem, kteří nám i po celý rok 2015 zachovali přízeň a podporu. Můj dík patří především zřizovateli, Statutárnímu městu Liberec, Libereckému kraji, Ministerstvu životního prostředí ČR, našim významným partnerům a mnoha dalším institucím, společnostem i jednotlivcům, kteří nás podpořili myšlenkově, materiálně i finančně. Mé osobní poděkování patří všem kolegům ze zoo a dobrovolníkům, kteří nám pomáhají. Především oni se zasloužili o vše dobré, co bylo pro zvířata a lidi v roce 2015 vykonáno!

Všem Vám patří můj dík!

MVDr. David Nejedlo

nehumánní lékař a první úředník zoo

areál zoo

A word of the director

Ladies, gentlemen, and friends of the Liberec zoo, please allow me to briefly present to you the annual report of our organization for the year 2015. The annual report, which will remind us of our successes and losses, covers events that took place in the oldest zoo in Czech Republic; and, may I also mention our organization's other components- Archa, Divizna, and Lidove Sady. The year 2015 was a test of important changes; which, we prepared for a few years in advance. As the new year started, we entered the zoo through the new entrance (opened to the public the previous autumn). A person with a traditional point of view would say that the location of the new entrance is a little illogical- it's located in the upper part of the zoo. Placement of the entrance near the Culture Center Lidove Sady and surrounding areas bring more possibilities and opportunities for improving guest service, transportation services, but also development of enclosures.

Zoo Liberec's entrance in the new location brought besides other questions, "In which direction should one continue to begin their visit at the zoo?" We walked through the zoo numerous times, first one direction and then the other, and looked at certain criteria to determine the best viewing experience for our visitors. We evaluated the view into each enclosure from both directions, but, most importantly we walked amongst the visitors, observed their reactions, and listened to their comments. The fact that the visitor trek from the new entrance makes it way to the elephants as opposed to around the zebra enclosure heading towards the East Caucasian tur (how it was for many years in the past) is the favored route by our visitors.

The new entrance passed all trials with flying colors and functioned properly. Compared to previous years, long lines to buy tickets disappeared- even during busy times and the summer season. If people do end up waiting a few minutes, it's in a comfortable, enclosed area; and, they can find out interesting information before they buy their tickets that they can use later on during their visit and that might come in handy.

Our parking system went through some tougher trials. Transportation specialists were concerned with complications around the new entrance due to crossing of trams, bus and auto traffic, along with an increased number of pedestrians. The specialists recommended strict regulation and monitoring of vehicles around the new entrance- this is why we voted to have a higher parking fee in the parking lot across the road. Drivers decide to make parking elsewhere a priority and rather park their vehicles in alleys and on streets near the zoo, therefore, controlling the flow of traffic around the entrance. Soon it was shown that this system would not be needed; and, the parking fee was set at a lower price. During the winter, early spring, and fall, parking at the zoo is for free.

Probably our biggest burden was the weather. A hot summer with a water shortage greatly increased expenses during business hours and making sure our animal collection's needs were being met also increased. On the contrary, this kind of weather discouraged the public from visiting our zoo. Compared to castles, historic buildings, and other attractions, one did not have the option to cool off during the hot summer days. Annual number of visitors did not differ much from the previous year, but, the biggest difference was seen in the number of visitors during the summer months when a comparison was made. Even with the extreme conditions, we did something we normally don't do and that was to fill the open lot in the zoo with prehistoric creatures. Since there was a shortage in our funds from the visitor numbers being down during our peak season, we then had to ask for help from our city and its surrounding areas. I would like to personally thank them for their help this year.

Zoos worldwide, ours included, exist for the animals- for their protection, growth, and reproduction. Even in 2015 we witnessed many interesting births, which you can read about in the reports from our zoologists. The protection of animals in zoos would not be complex if we only focused on their reproduction in captivity. Because of this, the Liberec zoo is actively involved in the protection of animals in their natural habitat, and also helps

native people that live in those areas. For many years now we have educated people and gotten them involved with certain projects that began with the Czech Coalition for Biodiversity Conservation (CCBC). Brief information about these projects can be found in text to follow with more detailed information on the website www.ccbc.cz. I must mention that our main project for the protection of wild animals is the center for abandoned and injured animals Archa. Protection of nature is important and is something that is not easily done- it is necessary however to try and overcome this. What is something simple that we can do for the environment? The best prevention against degradation of the environment is first and foremost educating future generations- making a lasting impression on them. Fantastic demonstrators for kids and adults alike are mentors and specialists in the department of ecological education Divizna.

Cultural Center Lidove Sady has been slowly undergoing reconstruction, with the goal of gaining back its former glory of an inviting cultural and informational center close to the residents of Liberec and visitors from surrounding towns. In 2015 besides other things, we were able to complete the reconstruction of the Formanka restaurant.

To conclude, I'd like to thank everyone who supported us in 2015 and believed in us and our efforts. Special thanks to the statutory town of Liberec, people of Liberec and surrounding areas, ministry of the environment for Czech Republic, our partners and many other institutions, companies, and individuals that supported us mentally, physically, and financially.

My personal thanks belongs to all colleagues from the zoo as well as volunteers that help us. They are what made all the good things in 2015 possible- for both the animals and people.

Thank you all!

MVDr. David Nejedlo

Veterinarian and Director

levhart sněžný

Společné foto zaměstnanců – Zoologická zahrada Liberec, p. o.

Personální obsazení – Zoologická zahrada Liberec, p. o.

Ředitel organizace

MVDr. Nejedlo David

Zoologické oddělení

Ambrožová Jitka, Aschenbrenner Václav, Bareš Aleš, Ing. Bolechová Petra, Bílková Kateřina, Delišová Lenka, Bc. Doležalová Marta, Drápalíková Soňa, Ing. Hanel Jan, Honc Petr, Hrabar Radek, Jakubička Milan, Kestler Karel, Korábová Veronika, Koubovský Pavel, Krejčí Michal, Kříž Tomáš, Lochovská Kateřina, Malá Regina (MD), Malá Štěpánka, Ing. Melichar Lubomír, Passianová Pavla, Petriš Jan, Plachká Kamila, Požárský Vlastimil, Rejlek Jan, Slavík Martin, Slavíková Nataša (MD), Sysová Lenka Katharina, Šimoníková Šárka, Škorňa Pavel, Šušková Eva, Vaněček Radek, Vlčková Dagmar, Žďánský Tomáš

SEV Divizna

Dědková Lenka, Ing. Havle Leoš, Hegrová Lucie, RNDr. Hudcová Alice, Ing. Kočí Aleš, Nováková Miroslava, dipl.ek., Mgr. Pecinová Kateřina, Mgr. Stáňová Jolana, Šafaříková Zuzana, Ing. Štajnerová Eva, Voháňková Marcela

Centrum pro zvířata v nouzi – Archa

Mgr. Čáповá Lenka, Gavorová Markéta (MD), Korbová Michaela (MD), Mušutová Martina, Nováková Romana, Podolská Martina, Štěpančíčová Martina, Urbanová Jana, Volková Hana, Ing. Hancvenclová Ivana, Bc. Němečková Petra

Lidové sady

Ing. Damová Radmila, Dolní Miroslava, Fiala Jan, Hořejší Zdeňka, Kadlec Michal, Kosař Václav, Novotný Karel, Mgr. Šrámek Josef, Stand Radek, Štěpančíčová Jana, Štochllová Eva, Štrynclová Vladimíra, Štrynclová Vlasta, Toman Michal, Valešová Zdeňka, Vírová Iveta, Vostřák Petr

Služby zákazníkům

Lebedová Naděžda, Maryšková Lucie, Maršálek Jiří, Máček Petr, Pražák Jiří, Pražáková Ludmila, Reicheltová Iva

Formanka

Brezinská Jana, Hartlová Petra, Havrdová Pavlína, Joska Kamil, Matoušová Jana, Mullerová Martina, Mužíková Lenka, Pimek Daniel, Poláková Marcela, Vondrák Michael, Šimková Pavla, Šiškinová Olga

Marketing

Kubánek Jan, MgA. Tesařová Barbara, Ing. Tesařová Lenka

Technické oddělení

Boubela Vladimír, Brodský Světoslav, Bursa Jiří, Chromý Miroslav, Dolejší Tomáš, Hembera Karel, Kolouchová Miluše, Kočí Antonín, Litera Radoslav, Lubij Zdeněk, Miřejovský Miroslav, Nejedlý Tomáš, Nekořová Radmila, Novák Milan, Nýdrle Jiří, Pěček Pavel, Slavík Karel, Susser Libor, Šlechtová Stanislava, Ing. Špringl Radim, Štulíková Karla, Šulc Martin, Wágner Ota

Správa

Burešová Alena, Dostálová Ivana, Havlanová Věra, Hlaváčková Adéla, Holečková Andrea, Hřebenová Hana, Kaněrová Eva, Lieskovská Petra, Rejmanová Jaroslava, Smutná Petra, Mgr. Sobotková Dana, Ing. Štillerová Karolína, Zajdová Romana

Zoologický úsek a chovatelská činnost

Pro zoologické oddělení Zoologické zahrady Liberec byl rok 2015 chovatelsky méně nápadný, druhovou výměnou standardní a kvantitativně srovnatelný s předchozími lety. Při jeho hodnocení není třeba velkých slov a superlativů, na druhou stranu jsme ve stávajících podmínkách ani nijak výrazně komparativně neztráceli.

Zaznamenali jsme dva prvoodchovy, a to zejména v prvním případě zároveň znamenalo jednoznačné zvýšení chovatelské prestiže. Zdejšímu páru zoborožců tmavých (*Anthracoceros malayanus*) se podařilo vyvést dvě mláďata, v rámci tohoto druhu se jedná o raritu v globálním měřítku. Historicky poprvé jsme také odchovali sourozeneckou dvojici pandy červené (*Ailurus fulgens fulgens*), což lze s určitostí vyhodnotit jako pozitivní odpověď na změnu v chovatelském přístupu. Chovný pár jsme umístili do klidnější části zahrady z vizuálního dosahu velkých šelem a ten se díky tomu dokázal takřka okamžitě reprodukčně realizovat.

Z dalších odchovů, které jsou již víceméně tradiční, může zaujmout trio takinů čínských (*Budorcas bedfordi*), po delší době mládě vikuni (*Vicugna vicugna*) nebo zebry bezhřívé (*Equus quagga borensis*). Na přelomu jara a léta porodily samice ve třech skupinách horských kopytníků a mohla tak být zaevidována mláďata u kozorožců dagestánských (*Capra cylindricornis*), nahurů modrých (*Pseudois nayaur*) a urialů bucharských (*Ovis bochariensis*). Z velkých savců lze ještě zmínit přírůstky u antilop koňských (*Hippotragus equinus*), buvolců běločelých (*Damaliscus pygargus phillipsi*), nyal nížinných (*Nyala angasii*), žiraf Rothschildových (*Giraffa camelopardalis rothschildi*) nebo zeber Chapmanových (*Equus quagga chapmani*). Na úseku ptáků jsme zaznamenali odchovy u orlů bělohavých (*Haliaeetus leucocephalus*), skalních (*Aquila chrysaetos*), východních (*Haliaeetus pelagicus*), orlosupů bradatých (*Gypaetus barbatus aureus*), nestorů kea (*Nestor notabilis*), pelikánů bílých (*Pelecanus onocrotalus*), plameňáků růžových (*Phoenicopterus roseus*), ale také tropických druhů jako jsou holubi Bartlettovi (*Gallinolumba criniger*), nikobarští (*Caloenas nicobarica*) nebo toka Deckenova (*Tockus deckeni*).

Velkou pozornost návštěvnické obce putají vždy přírůstky u lachtanů hřivnatých (*Otaria flavescens*). I tady se úspěch dostavil, když se po předešlých ztrátách rezidentnímu páru, samci Hugovi a samici Mano, narodila v polovině roku samička Amalía. Naopak mládě levharta sněžného (*Uncia uncia*) se odchovat nepodařilo.

Za zmínku jistě stojí i pozoruhodný odchov na našem nevelkém úseku plazů, kde se místnímu týmu podařilo mimo jiné odchovat mláďata nepřilíš často vídaného trnoještěra kozího (*Acanthosaura capra*).

V celkovém součtu se nám v roce 2015 narodilo 90 mláďat v 34 družích.

Statistika plusových položek ve stavech zvířat v každé zoologické zahradě ale samozřejmě není tvořena pouze úspěšnými či neúspěšnými odchovy. Stavby bývají doplňovány nebo posilovány novými jedinci či druhy dovezenými z blízkých i velmi vzdálených destinací. Naši kolekci jsme tak v předchozím roce obohatili o pár ostrovní formy krajty mřížkované (*Malayopython reticulatus*), přibyli orli královští (*Aquila heliaca*). Zoborožec rýhozobý (*Penelopides panini*) spolu se dvěma jedinci zoborožce kaferského (*Bucorvus leadbeateri*) doplnil zdejší unikátní kolekci druhů této čeledi na osm. Místní skupiny jsme doplnili o chovné samce soba karelského (*Rangifer tarandus fennicus*) a sambara skvrtnitého (*Rusa alfredi*). Po dlouhých letech se nové krve dočkali i paviáni pláštíkovi (*Papio hamadryas*), když byli k liberecké skupině samic přivezeni dva samci z berlínského zoo.

I loňský rok byl poznamenán chovatelskou ztrátou pravidelným návštěvníkem lehce postřehnutelnou. Koncem února byl pro stále se zhoršující zdravotní stav uspán, v pozhnaném věku téměř dvaceti let, jeden z místních dlouholetých symbolů - lev Sultán. O domnělého krále zvířat však zoologická zahrada přišla pouze na krátko, takřka vzápětí byli z Olomouce dovezeni dva mladí lví bratři, navíc zvířata zřejmého poddruhu - lva berberského (*Panthera leo leo*). Ten byl v přírodě v minulosti vyhuben, jeho chovatelská perspektiva je tím

lachtan hřivnatý/mládě

makak lví

panda červená/mládě

zebra bezhřívá

pádem na první pohled zřetelná a dobře čitelná – v budoucnu bychom se měli pokusit o odchov. V průběhu roku byla dovezena další zajímavá zvířata, například mangusty tmavé (*Crossarchus obscurus*), lemur černý (*Eulemur macaco macaco*), který je nově ke spatření ve vybudované expozici na ostrůvku v přední části Jezírka. Nepřehlédnutelný je i bílý samec velblouda dvouhrbého (*Camelus bactrianus*). Expoziční výběhy pandy červené (*Ailurus fulgens fulgens*) jsme nabídli k využití pro momentálně nezařaditelné jedince z jiných zahrad, načež byli přivezeni dva bratři ze ZOO Görlitz a my se tak na určitý čas stali se šesti jedinci nejsilnějším chovatelem tohoto druhu v Evropě.

Veškerý úspěch i pravidelný neúspěch při práci se zvířaty stojí a padá s každým jednotlivým chovatelem. Je přímo závislý na jeho přístupu, schopnostech a oddanosti. Mám nepříjemný pocit, že podobně definovatelných jedinců rychle ubývá, proto jsem upřímně rád za ty, kterými jsem obklopen a se kterými můžu pracovat. Patří jim za to můj respekt, obdiv a konečně i osobní poděkování.

Ing. Lubomír Melichar

vedoucí zoologického oddělení
melichar@zooliberec.cz

transport lvů berberských

Zoological Department: Summary for the 2015 Annual Report

For the zoological department in our zoo, 2015 did not stand out as much compared to other years. When it comes to exchanging animals between zoos, this year was pretty standard; and, quantitatively comparable to previous years. Looking at the year's overall evaluation, a long and magnificent reaction is not needed- on the other hand we, in the existing conditions, did not seem to be experiencing too noticeable of losses.

At the Liberec zoo, we were able to witness two successful breeding cases for the first time; particularly in the first case it also meant a definite increase in breeding prestige. Our present pair of black hornbills (*Anthroceros malayanus*) were able to raise two offspring- within this species it is a rarity globally. Also, historically for the first time we were able to raise a pair of red panda (*Ailurus fulgens fulgens*), siblings; which, is without a doubt considered a positive change in their breeding program. The breeding pair of red pandas were moved to a calmer, quieter part of the zoo out of sight from the predators. This automatically increased their chances of reproductive success.

Births that are considered more or less "traditional" also got our visitor's attention. Almost like little teddy bears when they are born, the Chinese takin (*Budorcas bedfordi*), are a sight to see and we had three of them. Visitors could also see, after a long pause, the offspring from within the vicuna herd (*Vicugna vicugna*), or the maneless zebra (*Equus quagga borensis*). At the beginning of spring and early summer, females from three different species of mountain ungulates gave birth to offspring and could be seen in the herds with the East Caucasian tur (*Capra cylindricornis*), Bharal (*Pseudois nayaur*), and the urial (*Ovis bochariensis*). When looking at our big mammals, it is important that I mention additions in our group of roan antelopes (*Hippotragus equinus*), blesboks (*Damaliscus pygargus phillipsi*), nyalas (*Nyala angasii*), Rothschild giraffe (*Giraffa camelopardalis rothschildi*), and the chapman's zebra (*Equus quagga chapmani*).

In our avian department, we observed the hatching of bald eagles (*Haliaeetus leucocephalus*), golden eagles (*Aquila chrysaetos*), Steller's sea eagles (*Haliaeetus pelagicus*), bearded vultures (*Gypaetus barbatus aureus*), Keas (*Nestor notabilis*), great white pelicans (*Pelecanus onocrotalus*), and the greater flamingos (*Phoenicopterus roseus*). We also observed hatched young from more tropical species such as Mindanao bleeding hearts (*Gallinula criniger*), nicobar pigeons (*Caloenas nicobarica*), or the Von der decken's hornbill (*Tockus deckeni*). Newborns that are always popular with the public and grab people's attention are offspring from our South American sea lions (*Otaria flavescens*). We were excited to see Hugo and Mana successfully care for a little female sea lion named Amalia after a few losses during the previous years. On the contrary, the snow leopard's (*Uncia uncia*) cub struggled to survive and did not make it.

It is also worth mentioning the notable breeding success in our small reptile department where our team succeeded, among other things, to care for hatchings of the rarely visible mountain horned dragons (*Acanthosaura capra*). Total number of newborns for 2015 came to 90 individuals from 34 different species. The statistics of additional individuals in captive animal populations is obviously not only made up of successful or unsuccessful rearing of offspring. Animal numbers tend to be strengthened by new individuals or species brought to us from nearby or from faraway places. We happened to broaden our animal collection the previous year with the island form of the reticulated python (*Malayopython reticulatus*). Zoo Liberec also gained Eastern imperial eagles (*Aquila heliaca*). A Visayan hornbill (*Penelopides panini*), together with two Southern ground hornbills (*Bucorvus leadbeateri*), brought the count of the current unique collection of species from this family to eight.

Some existing groups in the zoo gained sexually mature individuals whose main purpose was to spread their genes on to the next generations of their kind. These individuals included the Finnish forest reindeer (*Rangifer tarandus fennicus*), Philippine spotted deer (*Rusa alfredi*), and Hamadryas baboon (*Papio hamadryas*).

After many years of waiting, our female baboons were finally rewarded for their patience when two males from the Berlin zoo came to Zoo Liberec.

Even this last year was pronounced as a loss in the breeding program- from an everyday visitor this was also perceptible. Towards the end of February, for continuous health degradation, our twenty year old lion Sultan was put down-he was one of the main faces of our zoo, and left our zoo without a king. Not too long after Sultan's death we were delivered two young lion brothers from the Olomouc zoo. The brothers happened to be a rare subspecies of lion- Barbary lions (*Panthera leo leo*). Barbary lions were found to be extinct in the wild and their breeding in captivity is crucial. Captive breeding to increase their population looks promising at our zoo because we are planning on obtaining a female lion for the two brothers. There were also other interesting animals delivered to our zoo throughout the year. For example, the common kusimanse (*Crossarchus obscurus*), and black lemurs (*Eulemur macaco macaco*); which, visitors are able to see on the first island in our pond. We also obtained a beyond noticeable white male Bactrian camel (*Camelus bactrianus*).

We used our available red panda enclosures as short term housing for two panda brothers from Zoo Görlitz (which were momentarily not being placed in any zoo yet); and, for a while we became the most potentially successful breeder in Europe for this species because we now had six individuals.

Every success and failure that occurs while working with animals depends on each individual institution. Results, be what they be, depend on the institution's experience, working together, and how they go about doing things. I have a bad feeling that our collection's wild counterparts are quickly disappearing; so, I'm very happy that I get to work with, and am surrounded by, these animals. They have my respect, attention, and finally my personal thanks.

Ing. Luboš Melichar

Head of the zoology department
melichar@zooliberec.cz

Žirafa Rothschildova/mládě

buvolec běločelý

nestor kea/mládě

pelikán bílý/mládě

kozorožec dagestánský

Spolupráce zoo na projektu

Stanovení poddruhů rysa ostrovida v evropských zoologických zahradách pomocí analýzy DNA získané neinvazivními metodami

Ing. Peta Bolechová, ZOO Liberec, Mgr. Peter Vallo, Ph.D., ÚBO AV ČR, Brno

Mgr. Jarmila Prokešová, Ph.D., ÚBO AV ČR, Brno

V roce 2015 získala Zoologická zahrada Liberec v rámci „Příspěvku zoologickým zahradám“ dotaci na pokračování projektu „Stanovení poddruhů rysa ostrovida v evropských zoo“. Cílem byla realizace analýz DNA od rysů chovaných v zoologických zahradách v rámci determinace druhů a hybridních zvířat v ESB chovu.

K determinaci poddruhů byly použity vzorky chlupů získaných neinvazivní cestou z rysů chovaných v evropských zoologických zahradách, zapojených do ESB programu. Ve spolupráci s koordinátorem ESB, Larsem Veerstem, se do projektu zapojilo v první fázi celkem 23 zoologických zahrad, některé z nich chovající i více poddruhů nebo s neurčeným původem. Získali jsme i další srovnávací vzorky rysů z volné přírody z Norska a Ruska, které doplnily doposud shromážděné vzorky rysů z volné přírody z Litvy i z ČR, jejichž současní chovatelé mají zájem se zapojit do evropského záchranného programu i chovu. Do analýz byla zahrnuta i zvířata již dříve determinovaná, která posloužila jako referenční vzorky pro databanku.

Nadále pokračuje sběr i z ostatních zoologických zahrad tak, aby byl dodržen hlavní záměr této studie, a to celková revize chovaných jedinců v rámci ESB programu.

DNA byla izolována z 35 nových vzorků ze zoologických zahrad, což spolu se vzorky z předchozí fáze projektu dává 66 vzorků. Z původní analýzy 34 vzorků z roku 2013 bylo získáno pouze 28 kvalitních a jasně čitelných sekvencí cíleného úseku mitochondriálního genu pro cytochrom b, standardně využívaného při diskriminaci významných evolučních linií uvnitř druhu. Ač tato minulá analýza poskytla zajímavá data týkající se zřejmě kontradikce s dělením chovaných zvířat na jednotlivé poddruhy (*L. l. lynx*, *L. l. carpathicus*, *L. l. wrangeli*), soustředili jsme se nyní zejména na analýzu mikrosatelitů pro získání detailních vztahů mezi vzorky a jejich zařazení do populací geograficky odpovídajícím tradičnímu dělení na poddruhy. Ordinační analýza dosud zpracovaných vzorků čítajících 55 exemplářů ze zoologických zahrad a 40 srovnávacích vzorků z volné přírody reprezentujících populace z Karpat, Skandinávie, Sibíře a Dálného východu ukazuje několik shluků příbuzných genotypů, které lze přiřadit tradičně geograficky vymezeným poddruhům. Na tomto základě je možné založit poddruhovou identifikaci chovaných jedinců. Pro zpětnou kontrolu je v současnosti ještě sekvenován a v blízké budoucnosti bude analyzován mitochondriální kontrolní region, který byl z důvodu logistických prodlev při získávání srovnávacích vzorků upozaděn ve prospěch analýzy mikrosatelitů.

Ing. Petra Bolechová

bolechova@zooliberec.cz

rys karpatský

Projekty ZOO Liberec doma i ve světě

ISCP (Indonesian species conservation program)

S organizací ISCP, která se zabývá ochranou biodiverzity, vzděláním a výzkumem na indonéském ostrově Sumatra, ZOO Liberec intenzivně spolupracuje již od roku 2011, kdy byla organizace založena.

Hlavní záchranné centrum organizace bylo začátkem roku 2015 přemístěno na nový, větší pozemek o rozloze 2 ha ve vesnici Bandar Baru, vzdálený přibližně 50 km od města Medan. V průběhu roku byly na pozemku dokončeny stavby veterinární kliniky a karantén, kanceláří a klecí určených pro rehabilitaci ohrožených sumaterských endemitů – poloopic outloňů váhavých (*Nycticebus coucang*) a pěvců sojkovců dvoubarevných (*Garrulax bicolor*). Ti se stávají častým terčem lovců, kteří je následně prodávají na trzích jako domácí mazlíčky. Tím se jejich počet ve volné přírodě dramaticky snižuje.

V roce 2015 se Tomáš Bušínovi z organizace ISCP podařilo v rámci probíhajícího výzkumu repatriovat zpět do volné přírody 4 z celkových 9 jedinců sojkovců dvoubarevných. Ti byli získáni v rámci projektu Poksai od místních majitelů výměnou za domestikované druhy okrasných ptáků. Samotný proces výměny tohoto ohroženého druhu za druh nechráněný doprovází i podepsání dohody, ve které se nový majitel zavazuje, že už nikdy nebude chovat v zajetí některý z ohrožených sumaterských ptačích druhů.

Ve svém záchranném centru organizace ISCP podniká i významné kroky na poli ochrany dalšího kriticky ohroženého pěvce – loskutáka velkého (*Gracula robusta*), který byl podle názoru odborníků považován za v přírodě vyhynulého. V červenci 2015 se však vědeckému týmu ZOO Liberec a členům organizace ISCP podařilo na ostrově Nias poblíž Sumatry nalézt a vyfotografovat dva divoké jedince. Po tomto neočekávaném nálezů následovala okamžitá ochranná opatření a především podrobné prozkoumání oblasti a přilehlých ostrovů a odhad zbývající populace loskutáků.

V roce 2015 organizace ISCP pod vedením Tomáše Ouhela a Terezy Švejarové začala také na jednotlivých sumaterských ostrovech s výzkumem zaměřeným na revizi celé taxonomie rodu *Gracula*. Díky tomu bude možné druhy množit a repatriovat zpět do volné přírody bez toho, aby došlo ke křížení druhů a poškození genofondu těchto černožlutých pěvců.

Talarak

Cílem organizace Talarak působící na filipínském ostrově Negros je především záchranný intra-situ program (chov ohrožených zvířat v lidské péči v místě jejich přirozeného výskytu), který bude případně sloužit k záchrane populací a jejich repatriaci zpět do volné přírody. Specializuje se především na chov a rozmnožování visajanských ohrožených druhů a vysoce ohrožených endemitů Filipín obecně. V roce 2015 se organizaci pod vedením našeho terénního zoologa Pavla Hospodářského podařilo úspěšně rozmnožit například sambarý skvrnitý, prasata visajanská, zoborožce rýhozobé, loskutáka palawanského, endemické druhy filipínských holubů a mnoho dalších.

Začátkem roku 2015 rozšířila organizace svůj záchranný program o chov ohroženého druhu krysy Heaneyovy z filipínského ostrova Panay a o chov kočky visajanské.

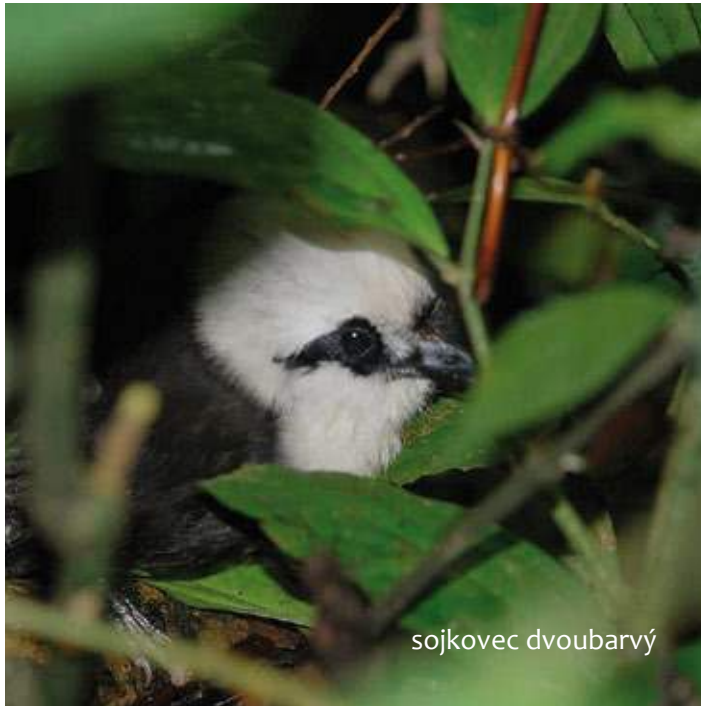
V tomto roce bylo také v záchranné stanici Talarak vybudováno 8 nových chovných voliér pro ohrožené endemity výry filipínské. Pavlovi Hospodářskému se zde podařilo odchovat už dvě generace tohoto druhu, což je

borožec Walden

centrum Talarak

sojkovec dvoubarvý

loskuták niaský

důležitým počinem v zachranném programu Philippine Owl Conservation Program.

V současné době organizace Talarak spolupracuje na reforestraci 17 ha území zemědělské půdy na hranici národního parku The Northern Negros Natural Park, kam by bylo možné chovaná zvířata v budoucnu umístit.

Save-Elephants

S neziskovou organizací a jejím zakladatelem Arthurem F. Sniegonem spolupracuje ZOO Liberec již od roku 2012. Hlavním cílem organizace je především ochrana slonů ve střední Africe, a to mnoha různými způsoby.

V roce 2015 se organizaci podařilo na jihu Čadu vytvořit kilometrovou biologickou bariéru z padesáti včelích úlů, která slouží k ochraně polí malozemědělců před pravidelnými nájezdy divokých slonů. Sloni využívají lidmi pěstované plodiny jako potravu a často tím chudé malozemědělce přivedou na hranici přežití. To logicky způsobuje konflikty a záporné postoje místních ke slonům. Většina slonů se včel panicky bojí a vystavením takovýchto bariér tak dojde k faktickému snížení škod na úrodě. Chov včel navíc přinese domorodcům i další příjem z prodeje medu.

Hlavní aktivity Save-Elephants se ale odehrávají v republice Kongo. Zde Arthur F. Sniegon ve spolupráci s etablovanou místní neziskovou organizací PALF (součást sítě EAGLE) pracuje jako vyšetřovatel a podílí se na odhalování a zatýkání pašeráků, překupníků a dealerů slonoviny. K odhalování slonoviny, případně masa divokých zvířat nebo zbraní a nábojů jim napomáhají speciálně vycvičení psi, na jejichž tréninku se podílela i česká kynoložka Hana Böhme. Z kraje roku 2015 přivezla Hana Böhme do Konga i prvního českého psa určeného pro tento boj, fenku belgického ovčáka Camu. Ta se stala posilou pro konžské celníky a policisty na letištích, v přístavech a na cestách. Díky organizaci EAGLE v roce 2015 skončilo za mřížemi 286 lidí, z toho 99 překupníků se slonovinou a bylo zabaveno více než 1,5 tuny slonoviny.

ZOO Liberec se v tomto projektu podílí především na logistice a také poskytuje tzv. pachové konzervy, které se staly základní pomůckou úspěšného výcviku Camy a dalších psů. Zoo také poskytla organizaci Save-Elephants několik fotopastí, které slouží k monitorování divoké populace slonů v Čadu a zjišťování účinnosti včelích bariér.

Arthur F. Sniegon

Repatriační programy

ZOO Liberec je také zapojena do několika repatriačních programů, v rámci kterých se dlouhodobě podílí na znovunavrácení dravých ptáků zpět do volné přírody. Prvním z nich je projekt repatriace orlosupa bradatého (*Gypaetus barbatus aureus*), do kterého se zapojila již v roce 1986 se svým chovným párem Boženou a Verneriem. V roce 2015 bylo v oblasti národního parku Grand Causses v jižní Francii vypuštěno již dvanácté mládě tohoto rodičovského páru. Jednalo se o samičku narozenou v ZOO Liberec počátkem února 2015.

Dalším vypuštěným mládětem do volné přírody v roce 2015 se stala samička orla skalního, pojmenovaná Li-buše. Vypuštěna byla v rámci projektu Návrat orla skalního do ČR v obci Libava v Oderských vrších. Stala se tak historicky prvním vypuštěným mládětem tohoto druhu, které bylo odchované od rodičů v lidské péči. Za 8 let trvání projektu bylo repatriováno celkem 25 mláďat orla skalního, který byl ve volné přírodě vyhuben před více než 100 lety.

MgA. Bára Tesařová

odd. marketingu, projekty zoo ve světě
tesarova@zooliberec.cz

Artur F. Spiegón

orlosup bradatý/mládě

Veterinární činnost v průběhu roku 2015

V roce 2015 byla veterinární péče v ZOO Liberec zajišťována pracovníky Veterinární kliniky Růžodol. Nově se do práce zoo zapojila MVDr. Lenka Boudová.

Ze zajímavých případů vybíráme. V lednu byly u samice dikobraza zpozorovány problémy s pohybem. Zvíře nezatěžovalo levou pánevní končetinu. RTG vyšetřením byla zjištěna fraktura tibie. Zvíře bylo převezeno na veterinární kliniku, kde po uvedení do celkové inhalační anestézie byla provedena osteosyntéza. Zlomená kost byla fixována osovým intramedulárním hřebem a plotýnkou s několika šrouby. Po zákroku zvíře nohu šetřilo, bylo aktivní a přijímalo potravu. Byla udržována antibiotická clona. Během dvou týdnů léčby se přidružily komplikace v podobě pneumonie. Při další RTG kontrole v celkové anestezii bylo zjištěno, že se zlomenina nehojí a dochází k nekróze v distální části tibie. Zvíře bylo vzhledem k nepříznivé prognóze utraceno.

Africká slonice Bala vykazovala kolikové příznaky. Předchozí noc obě slonice zničily a částečně sežraly dřevěné obložení budovy. Slonice byla velice neklidná, vrávorala a při nástupu křečí se pokoušela ulehnout. Pokoušeli jsme se podat analgetika intravenózně, ale jediná použitelná céva byla na vnitřní straně stehna. Pozice pod vrávorajícím slonem se nám zdála příliš nebezpečná, a tak jsme podali analgetika intramuskulárně. Bohužel aplikace flunixinu do svalu zlepšení nepřinesla. Vzhledem k závažnosti situace bylo třeba riziko podstoupit. Do podkožní cévy na mediální straně pánevní končetiny bylo aplikováno 120 ml flunixinu. Po této aplikaci se stav upravil. Slonici bylo podáno hluboké klyzma a funkce zažívacího traktu se vrátila k normálu. Po několika dnech se v místech nitrosvalové aplikace flunixinu objevila lokální zánětlivá reakce, ze které se postupně vyvinul sterilní absces. Důvodem byla zřejmě individuální nesnášenlivost použitého léčiva v souvislosti s dlouhodobým podáváním karprofenu slonici. Důvodem podávání tohoto preparátu je artróza kloubů zvířete. Absces byl postupně otevřen, vyplachován a byla podávána antibiotika. Uspokojivé zhojení nastalo až za několik měsíců.

Samice bílého tygra bengálského začala krvácet z porodních cest. Jako první opatření před případnou imobilizací byla nasazena antibiotika a preparáty podporující srážlivost krve. Stav se po léčbě upravil. Samici tak nebylo nutné imobilizovat. Samice následně zabřezla a porodila živá mláďata.

0,1 pelikán skvrnozobý měl příznaky neurologického charakteru. Tyto příznaky se vyskytují u rybožravých ptáků v důsledku avitaminózy B1. Po injekční aplikaci thiaminu se stav rychle upravil.

Starý lev Sultán trpěl dlouhodobě artrózou. Potíže s pohybem se postupně zhoršovaly a nepodařilo se je zmírnit ani podáváním příslušných léčiv. Potíže dospěly do takové úrovně, že zvíře vyloženě trpělo a bylo utraceno. V souvislosti se zlepšením podmínek k životu zvířat v zoologických zahradách se stále více setkáváme s gerontologickými problémy. Lev Sultán se dožil dvaceti let, což je relativně vysoký věk. Běžně se velké kočkovité šelmy dožívají o pět let méně.

V březnu jsme zaznamenali kolikové potíže i u druhé slonice Rání. Stav se ale podařilo zvládnout intramuskulárně podaným flunixinem. S lokální reakcí na podaný preparát jsme se u tohoto zvířete nesetkali.

1,0 takin zlatý byl imobilizován za účelem diagnostiky kulhání. Rentgenologickým vyšetřením byly zjištěny artrotické změny na kostech prstu. Kulhání ustoupilo po úpravě paznehtů.

Hřelec zebry Chapmanovy kulhal na pánevní končetinu. Podávání antiflogistik nevedlo ke zlepšení. Zvíře bylo imobilizováno a byl zjištěn zánět škáry kopytní v takovém rozsahu, že hrozilo vyzutí kopyta. Zánět a infekci jsme řešili podáváním antibiotik a antiflogistik. Vzhledem k značnému opotřebením chodidlové plochy byla tato ve spolupráci s kovářem zesílena materiálem Superfast. Tento preparát nahradí chybějící rohovinu a chrání kopyta podobně jako u domácího koně podkovy. Po této úpravě kopyt došlo k výraznému zlepšení. Kopyto se zhojilo. Postupně jsme upravili stejným způsobem i ostatní kopyta. V průběhu roku bylo toto ošetření pro-

operační zákrok u dikobraza srstnatonosého

vedeno opakovaně. Pohyb zvířete se po této úpravě výrazně zlepšil.

Samice velblouda nepřijímala potravu a byla apatická. Laboratorním vyšetřením byly zjištěny zánětlivé změny v organismu a hepatitida. Velbloud dostával antibiotika, antiflogistika a ochrannou léčbu jater. Byla stanovena citlivost na antibiotika a byl nasazen odpovídající preparát. Zvíře po několika dnech uhynulo. Pitvou byl zjištěn rozsáhlý zánět pobřišnice s vodnatelností dutiny břišní a degenerace jater.

V průběhu léta došlo několikrát k úniku 1,0 pandy červené. Přes provedená opatření se zvířeti podařilo opakovaně uniknout z výběhu. Imobilizaci zvířete komplikovala skutečnost, že bylo vždy nalezeno vysoko na stromě a po úspěšné imobilizaci bylo třeba zabránit zranění při pádu. Uspané zvíře bylo při pádu bezpečně zachyceno do plachty. Odchyty se obešly bez zranění.

V září jsme ošetřili úraz kolenního kloubu u pudu. Byla zjištěna luxace kolenního kloubu. Zvíře bylo převezeno na veterinární kliniku Růžodol, kde byl kloub operován. Bohužel dodatečně bylo možno pozorovat známky poruchy inervace končetiny. Zvíře končetinu dobře neovládalo. Tento stav přetrvává dlouhodobě.

U šimpanzů samice Janis bylo zjištěno zranění prstu. Nasazením antibiotik se problém nevyřešil. Nekróza prstu pokračovala a postihovala stále větší část ruky. Laboratorním vyšetřením byla zjištěna silná cukrovka. Bakteriologickým vyšetřením byly vykultivovány zárodky rezistentní na všechna dostupná antibiotika. To v kombinaci s cukrovkou vysvětlovalo neúspěšnost dosavadní léčby. Stav zvířete se postupně zhoršoval. Vzhledem k nepříznivé prognóze bylo rozhodnuto o utracení zvířete. Cukrovka mohla být vyvolána dlouhodobým podáváním antikoncepčních preparátů. Tento jev potvrzují i zkušenosti chovatelů z jiných zoologických zahrad. Slonice Rání měla bolestivý otok v oblasti temporální žlázy. Pokusy o lokální léčbu byly neúspěšné a nakonec žláza abscedovala. Po vyhojení abscesu se stav upravil.

U mláděte zebry bylo zjištěno kulhání na levou pánevní končetinu. Příznaky odpovídaly proximální fixaci česky. Tento problém se u domácích koní řeší buď chirurgicky, nebo ortopedickým podkováním, kdy se zvedne vnější patka kopyta. Změna úhlování jednotlivých kloubů končetiny celý problém zpravidla vyřeší. Místo podkování jsme v tomto případě volili úpravu tvaru kopyta preparátem Superfast. Zvíře hned po provedené úpravě začalo chodit normálně. Chirurgického řešení spočívajícího v přetěti mediálního vazy česky nebylo třeba. Výše uvedený materiál jsme s úspěchem využili i k řešení fraktury krunýře u želvy krátkokřčky novoguinejské. Želva byla zraněna krokodýlem. Fraktura krunýře byla stabilizována drátěnými cerklážemi. Lomné plochy fraktur byly překryty preparátem Superfast. Po několika dnech antibiotické clony byla želva umístěna do své původní ubikace. Překrytí fraktur Superfastem umožnilo želvě i pohyb pod vodou.

Kromě uvedených případů jsme řešili bezpočet odchytů zvířat při transportech a transportům předcházející odběry krve k sérologickým vyšetřením. Všichni masožravci byli vakcinováni proti vzteklině. Kočkovité šelmy současně proti nejběžnějším kočičím virózám. Koňovití pak proti chřipce koní a tetanu. Laboratorní vyšetření a vakcinační plán se prováděly na základě metodického pokynu Státní veterinární správy.

MVDr. Vladimír Jurek

externí veterinář ZOO Liberec

panda červená

Stavy zvířat v ZOO Liberec / 2015 Census of animals / 2015

	1. 1. 2015 0 druhy Species	1. 1. 2015 jedinci Specimens	31. 12. 2015 druhy Species	31. 12. 2015 jedinci Specimens
Plazi (Reptilia)	19	72	19	69
Ptáci (Aves)	71	304	74	320
Savci (Mammalia)	57	220	56	225
Bezobratlí (Invertebrata)	4	121	4	121
Ryby (Pisces)	7	108	7	108
Celkem (Total)	173	825	160	843

expozice velbloudů dvouhrbých a pony shetlandských

korunáč Sclaterův

koza šrouborohá

zebra Chapmanova/mládě

lama alpaka

Roční statistika stavu zvířat a zařazení druhů v chovných a ochranných programech

Savci (Mammalia)	220/57					225/56	2/1	57/9	52/15	90/24	71/20	193/45
Druh Specie		odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure		zákon č. 114/192	ESB	ISB	CITES	EFP	RDB
muntžak malý Muntiacus reevesi	3.4	1.0	1.1		2.2	3.3						•
nahur modrý Pseudois nayaur	5.4	3.0	1.0		1.1	8.3		•				•
nosál červený Nasua nasua	3.1				1.0	2.1						•
nyala nížinná Tragelaphus angasii	2.4	1.0			1.0	2.4		•				•
osel somálský Equus africanus somalicus	3.6					3.6			•	•	•	•
osmák degu Octodon degus	0.0.3					0.0.3						•
ovce domácí - kamerunská Ovis aries aries	1.1	0.2			1.0	0.3						
ovce kruhorohá Ovis orientalis bocharensis	2.3					2.3						•
panda červená Ailurus fulgens fulgens	1.2	0.0.2	2.0		0.1	3.1.2			•	•	•	•
pavián pláštíkovaný Papio hamadryas	2.9		2.0		2.1	2.8				•		•
pes domácí Canis familiaris	0.1					0.1						
pes domácí - německý ovčák Canis familiaris	1.0					1.0						
pižmoň grónský Ovibos moschatus wardi	1.0					1.0			•		•	•
puďa jižní Pudu puda	1.0					1.0			•	•	•	•

Roční statistika stavu zvířat a zařazení druhů v chovných a ochranných programech

Savci (Mammalia)	220/57					225/56	2/1	57/9	52/15	90/24	71/20	193/45
Druh Specie		odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure		zákon č. 114/192	ESB	ISB	CITES	EEP	RDB
zebra Chapmanova <i>Equus quagga chapmanni</i>	1.4	0.2	1.1		1.1	1.6						•
ženetka skvrnitá <i>Genetta tigrina</i>	0.1					0.1						•
žirafa Rothschildova <i>Giraffa camelopardalis rothschildi</i>	3.4	0.1			2.1	1.4					•	•

urial bucharský

Roční statistika stavu zvířat a zařazení druhů v chovných a ochranných programech

Ptáci (Aves)	304/71					320/74	21/7	47/12	4/2	177/46	34/11	312/71
Druh Specie		odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure		zákon č. 114/192	ESB	ISB	CITES	EEP	RDB
dvojborožec hnědavý Buceros hydrocorax	0.1				0.1							
holub nikobarský Caloenas nicobarica	4.4	1.0	0.1		1.2	4.3						•
holub rudopsý Gallicolumba crinigera	2.2	0.0.1				2.2.1		•				•
holub šedohlavý Leptotila plumbeiceps	2.1					2.1						•
hrdlička čínská Streptopelia chinensis chinensis	0.0.5					0.0.5						•
hrdlička madagaskarská Streptopelia picturata	0.1					0.1						
husa císařská Anser canagicus	2.0					2.0						•
husa labutí Anser cygnoides	2.0					2.0						•
jestřáb lesní Accipiter gentilis	0.2					0.2	•			•		•
kachna laysanská Anas laysanensis	2.1.2					2.1.2				•		•
kachnička mandarinská Aix galericulata	2.1.4					2.1.4						•
kajka mořská Somateria mollissima	1.1			1.0		0.1						•
káně lesní Buteo buteo	2.4					2.4				•		•
káně šakalí Buteo rufofuscus	1.1				1.1							

Roční statistika stavu zvířat a zařazení druhů v chovných a ochranných programech

Ptáci (Aves)	304/71					320/74	21/7	47/12	4/2	177/46	34/11	312/71
Druh Specie		odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure		zákon č. 114/192	ESB	ISB	CITES	EFP	RDB
orel nejmenší Hieraetus pennatus	2.2		0.0.1			2.2.1				•		•
orel skalní Aquila chrysaetos	2.1	1.0	1.0		2.0	2.1	•			•		•
orel stepní Aquila nipalensis	1.1					1.1				•		•
orel východní Haliaeetus pelagicus	4.3	2.1			3.1	3.3		•		•		•
orlosup bradatý Gypaetus barbatus aureus	4.2	0.0.1			2.0	2.2.1				•	•	•
papoušek vlnkovaný Melopsittacus undulatus	1.1					1.1						•
páv korunkatý Pavo cristatus	1.5				1.5							
pelikán bílý Pelecanus onocrotalus	5.6	5.1			1.0	9.7						•
pelikán skvrnozobý Pelecanus philippensis	0.3					0.3						•
plameňák - hybrid Phoenicopterus sp.	0.0.1					0.0.1				•		
plameňák kubánský Phoenicopterus ruber ruber	2.2.1					2.2.1				•		•
plameňák růžový Phoenicopterus ruber roseus	9.12.7	0.0.2				9.12.9				•		•
puštík bělavý pobaltský Strix uralensis liturata			1.1			1.1	•			•		•
puštík bradatý Strix nebulosa lapponica	1.1					1.1				•		•

Roční statistika stavu zvířat a zařazení druhů v chovných a ochranných programech

Ptáci (Aves)	304/71					320/74	21/7	47/12	4/2	177/46	34/11	312/71
Druh Specie		odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure		zákon č. 114/192	ESB	ISB	CITES	EEP	RDB
výřeček filipínský Otus megalotis			1.1			1.1				•		•
zebříčka pestrá Taeniopygia guttata	0.2.48					0.2.48						•
zoborožec kaferský Bucorvus leadbeateri	1.2		1.1	0.2		2.1		•				•
zoborožec křiklavý Ceratogymna bucinator	1.1					1.1						•
zoborožec rýhozobý Penelopides panini			1.0			1.0		•		•		•
zoborožec šedolící Ceratogymna brevis	1.1					1.1						•
zoborožec tmavý Anthracoceros malayanus	1.1	0.0.2				1.1.2		•		•		•
zoborožec vrásčitý Aceros corrugatus	1.1					1.1				•	•	•

orel královský

Roční statistika stavu zvířat a zařazení druhů v chovných a ochranných programech

Plazi (Reptilia)	72/19					69/19	2/1	2/4	0/0	25/12	0/0	30/8
Druh Specie		odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure		zákon č. 114/192	ESB	ISB	CITES	EFP	RDB
varan modrý Varanus macraei	1.0		0.0.1			1.0.1				•		
varan skvrnitý Varanus salvator	0.1				0.1							
varan smaragdový Varanus prasinus	1.0		0.1			1.1		•		•		
želva anámská Mauremys annamensis	0.2					0.2				•		•
želva bahenní Emys orbicularis	0.0.2					0.0.2	•					•
želva nádherná Trachemys scripta elegans	2.8.8			0.0.1	0.0.3	2.8.4						•
želva ostruhatá Centrochelys sulcata	1.1					1.1				•		•

krokodýl čelnatý

Marketing a ekologické vzdělávání

Zhodnocení roku

I v roce 2015 mělo oddělení marketingu na pilno. Kromě pravidelných akcí, které se staly již tradicí, jsme pro naše návštěvníky připravili v letošní sezóně i několik novinek. Mezi největší lákadla patřila výstava Giganti v ZOO Liberec a putovní festival Doteky Afriky. Některé tradiční akce prošly drobnou proměnou, například z tradičního Dřevosochání se stalo v letošním roce Kamenosochání nebo Strašidelná zoo s lampionovým průvodem se pro velký úspěch opakovala dva večery po sobě. Také se nám podařilo spustit nové modernější webové stránky.

Giganti v ZOO Liberec

Od června do října 2015 vyrostla na louce za vchodem zoologické zahrady velká montovaná hala, ve které si mohli návštěvníci prohlédnout výstavu Giganti v ZOO Liberec. Tato výstava vznikla díky spolupráci se společností Giganti s. r. o. Návštěvníci si zde mohli prohlédnout až na dvě desítky exponátů prehistorických zvířat v životní velikosti a dozvědět se mnohé informace, které možná ani netušili. Za pět měsíců prošlo touto výstavou přibližně 53 000 lidí. Část výtěžku z této aktivity putovala na podporu ochrany slonů ve volné přírodě, a proto byl i podtitul výstavy Mamuti pomáhají slonům. V říjnu se v rámci výstavy odehrála i dvě promítání mezi exponáty a zvolen byl klasický český snímek Cesta do pravěku.

Zážitkový program Ošetřovatelem v zoo

V roce 2015 se zážitkový program stal velmi oblíbeným dárkem pro rodinné příslušníky i přátele a není tedy divu, že jej absolvovalo 96 účastníků. Jako obvykle se těšil největšímu zájmu úsek slonů a žiraf. Dalším oblíbeným stanovištěm byly šelmy, ale také opi či pavilon tropů s tučňáky. Program zprostředkovává klientům možnost zažít, jaké je to být chovatelem exotických zvířat v zoologické zahradě. Účastníci si vyzkouší nejen přípravu krmiva a úklid ubikací, ale dozví se také, na co je třeba u jednotlivých druhů dávat pozor, co je nutné každý den sledovat a že každý druh je něčím zvláštní, a proto vyžaduje individuální přístup.

Setkání s ošetřovateli, ZOOobjektiv

Každý rok v rozmezí od června do září mají návštěvníci možnost setkat se osobně s ošetřovateli ze všech úseků a dozvědět se zajímavosti ze života zvířat i jejich chovu. Tato setkání probíhají po celý den v předem stanovených hodinách.

Zájemci o informace ze zákulisí zoologické zahrady mají ještě další možnost popovídat si o tom, co se v zoo a u zvířat děje nového. Jedná se o pravidelné měsíční setkání s hlavními zoology, které se nazývá ZOOobjektiv. Tento pořad pro veřejnost odstartoval již v roce 2014 a těší se stále větší oblibě. Setkání probíhá vždy druhou středu v měsíci od 18:00 v nové přednáškové místnosti v budově ZOOEXPO.

křtiny lachtanky s Čechomorem

křtiny zebry s Romanem Koudelkou

finále soutěže ZOO Riskuj 2015

výstava Giganti v ZOO Liberec

Nové aktivity

Kromě výstavy Giganti v ZOO Liberec se v roce 2015 odehrál na zahradě Kulturního a společenského centra Lidové sady putovní etnofestival Doteky Afriky. Během něj se představilo mnoho umělců seznamujících publikum s africkou kulturou, hudbou, tancem, ale také například módou. Nechyběly ani stánky organizací působících na africkém kontinentu, jako je Kedjom Keku, Unicef, A.M.P.O a další.

Také se nám podařilo ve spolupráci s Rypsport Agency uspořádat 1. ročník závodů dračích lodí pro žáky 2. stupňů základních škol a nižších stupňů víceletých gymnázií. Název závodu „O zlaté rouno“ prozrazuje, co bylo hlavní cenou pro vítěze. Dvacetičlenné posádky lodí z jednotlivých škol usilovaly o putovní pohár a zlaté rouno, stejně jako se pro něj kdysi v bájích plavili Argonauti. Závodů se zúčastnilo 7 týmů a první tři pozice obsadily posádky ZŠ Husova, ZŠ Dobiášova a ZŠ Ještědská.

Znamé osobnosti, které nás navštívily

V roce 2015 se v zoologické zahradě objevily i známé tváře ze světa sportu a hudební scény. Na jaře nás při oslavách Dne Země navštívil skokan na lyžích Roman Koudelka, který se u příležitosti zahájení další již 96. sezóny stal kmotrem mláďat zebry Chapmanovy, která dostala jména Jina a Kya. Na podzim při Světovém dni zvířat jsme oslavili křtiny dalších dvou mláďat, a to zebry bezhrbívé Candy a žirafy Rothschildovy Anastasie. Mláďatům přišli popřát dva zástupci zimních sportů, a to biatlonisté Jaroslav Soukup a Jitka Landová. Na závěr roku zpestřily předvánoční atmosféru křtiny mláďete lachtana hřivnatého Amalie, jehož kmotry se stali členové hudební skupiny Čechomor.

Vědomostní soutěž ZOORiskuj

Proběhl i další ročník vědomostní soutěže ZOORiskuj pro žáky druhých stupňů základních škol a nižších stupňů víceletých gymnázií. Tato soutěž proběhla ve dvou kolech. Nejprve se zúčastnily všechny přihlášené týmy tzv. rozřazovacího kola (18. 3.), ze kterého vzešlo šest finálových skupin. Ty se pak o měsíc později (15. 4.) utkaly v závěrečném kole a porovnaly své vědomosti o zoologické zahradě, zvířatech v ní chovaných, ale objevily se i otázky z trvale udržitelného rozvoje a ekologie.

Prvního kola se zúčastnilo 31 týmů z 10 škol z celého Libereckého kraje. Do finále pak postoupily zástupci tří gymnázií, a to Gymnázia U Balvanu, Gymnázia F. X. Šaldy a Podještědského gymnázia. Vítězem se nakonec stal tým Gymnázia u Balvanu z Jablonce n. N.

Web a sociální sítě

Nejvyužívanějšími nástroji pro komunikaci s veřejností jsou stále naše webové stránky a sociální sítě. V červenci 2015 jsme spustili nové webové stránky s modernějším designem. I přes prvotní opravování drobných nedostatků byly tyto stránky přijaty velmi kladně a za celý rok zaznamenaly necelých 135 tisíc uživatelů a přes 230,5 tisíce návštěv. Stránky byly zobrazeny 953 393 krát. Prozatím byla spuštěna pouze česká verze webových stránek, jazykové mutace se připravují. Nejčastěji se na naše webové stránky připojují obyvatelé z Liberce a Prahy. Nejatraktivnější stránkou je pro ně úvodní strana, kde je přehled těch nejdůležitějších informací, pro jejich upřesnění poté přechází na stránku Před návštěvou. Třetí nejoblíbenější je stránka Centra pro zvířata v nouzi ARCHA s nabídkou psů.

Pro prezentaci fotografií z akcí konaných v zoologické zahradě i mimo ni využíváme Google Picasa. Ten v loňském roce navštívilo 2 047 uživatelů.

Naši fanouškovskou základnu na Facebooku tvoří po roce 2015 přes 32 tisíc lidí. Naše příspěvky sledují převážně ženy, a to nejvíce z Prahy a Liberce. Zájem se však objevuje i ze strany slovenských, polských a německých uživatelů. Průměrný počet označení „To se mi líbí“ na příspěvek byl 209 a průměrný počet komentářů na příspěvek 9.

Elektronický obchod

Elektronický obchod prošel také úpravou designu a nakupující si tak mohou vybírat přímo mezi zbožím jednotlivých projektů, případně suvenýry ze zoologické zahrady. V roce 2015 navštívilo e-shop 86 096 uživatelů, přičemž největší část nákupů se odehrála od října do prosince. Celkově jsme přijali a vyřídili 181 objednávek, nejčastěji na zážitkový program Ošetřovatelem v zoo nebo na vstupenky do zoologické zahrady.

Výběr z akcí ZOO Liberec

- 30. 1. – 1. 2. Za samé jedničky do zoo
- 14. 2. X. Etnoples ZOO Liberec
- 2. 4. Velikonoční zdobení zoo
- 11. 4. Zahájení 96. sezóny ZOO Liberec – křtiny takinů čínských, kmotrem dětský pěvecký soubor Severáček
- 23. 4. ZOO bez bariér – den pro seniory
- 25. 4. Den Země – křtiny zeber Chapmanových, kmotr Roman Koudelka
- 30. 5. Dětský den a Greenfestival
- 4. 6. ZOO bez bariér – den pro děti s handicapem
- 16. – 20. 6. Modrý slon
- 20. 6. World Giraffe Day (Světový den žiraf)
- 30. 6. – 1. 7. Za samé jedničky do zoo
- 18. 7. Doteky Afriky – festival africké kultury
- 17. – 21. 8. Etnořez XI.ročník Kamenosochání – tradiční sochařské sympóziium
- 3. 10. Světový den zvířat a Den partnerů
- 21. 10. ZOO bez bariér – den pro děti s handicapem
- 23. 10. ZOO bez bariér – den pro seniory
- 29. – 30. 10. Strašidelná zoo
- 20. 11. Beseda s Rudiantem Sembiringem – téma: Ničivé požáry v Indonésii
- 24. 11. Beseda s Arthurem F. Sniegonom a Hanou Böhme – téma: Ochrana slonů v Africe
- 4., 17., 22. 12. Adventní večerní prohlídky
- 28. – 31. 12. Vánoční komentované prohlídky

Ing. Lenka Tesařová

vedoucí oddělení marketingu

tesarova.lenka@zooliberec.cz

Návštěvnost ZOO Liberec v roce 2015

	2015	2014	2013
ZOO Liberec	326.979	332.525	329.749
Zoologická zahrada Liberec p. o . *	416.951	414.230	423.691

* zahrnuje ZOO Liberec, ARCHA Liberec, SEV DIVIZNA Liberec, Lidové sady Liberec

chameleon jemenský

Ekonomika ZOO Liberec

Rok	Výnosy z vl.činnosti	Ostatní příspěvky	Příspěvek zřizovatele	Použití fondů	Náklady	Soběstačnost vč. fondů
2015	54 223	5 494	44 436	1 834	105 987	52,89%

Sumy jsou uvedené v tisících Kč.

Výše soběstačnosti Zoologické zahrady Liberec v roce 2015 je včetně zapojení rezervního fondu 52,89 %. Položku ostatní příspěvky tvoří dotace Ministerstva životního prostředí ČR ve výši 915 tis. Kč, dotace Libereckého kraje ve výši 2 300 tis. Kč, 2 279 tis. Kč ostatní poskytovatelé.

Rozvaha příspěvkové organizace ZOO Liberec k 31. 12. 2015

- aktiva

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2	3	4	
			ÚČETNÍ OBDOBÍ				MINULÉ
			BĚŽNÉ				
			BRUTTO	KOREKCE	NETTO		
AKTIVA			447 425 395	159 867 151	287 558 244	209 586 303	
A.	Stálá aktiva		409 727 974	159 763 410	249 964 564	170 758 945	
I.	Dlouhodobý nehmotný majetek		1 299 457	998 015	301 442	3 942	
2.	Software	13	382 500	85 000	297 500		
5.	Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	18	602 503	602 503	0	0	
6.	Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	19	314 454	310 512	3 942	3 942	
II.	Dlouhodobý hmotný majetek		408 428 517	158 765 395	249 663 122	170 755 003	
1.	Pozemky	31	11 322 496	0	11 322 496	11 322 496	
3.	Stavby	21	354 857 167	127 941 386	226 915 781	152 071 916	
4.	Samostatné hmotné movité věci a soubory hmotných movitých věcí	22	26 746 282	15 581 386	11 164 896	5 808 139	
6.	Drobný dlouhodobý hmotný majetek	28	15 242 623	15 242 623	0	0	
8.	Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	42	259 948	0	259 948	1 552 452	
B.	Oběžná aktiva		37 697 421	103 741	37 593 681	38 827 358	
I.	Zásoby		25 930 139	0	25 930 139	24 448 233	
2.	Materiál na skladě	112	1 673 895	0	1 673 895	1 310 878	
8.	Zboží na skladě	132	593 251	0	593 251	594 311	
10.	Ostatní zásoby	139	23 662 993	0	23 662 993	22 543 044	
II.	Krátkodobé pohledávky		1 981 726	103 741	1 877 984	3 419 864	
1.	Odběratelé	311	1 053 832	31 896	1 021 937	893 201	
4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	314	122 910	0	122 910	359 577	
5.	Jiné pohledávky z hlavní činnosti	315	15 700	0	15 700	90 083	
9.	Pohledávky za zaměstnanci	335	0	0	0	2 387	
13.	Daň z příjmů	341	0	0	0	109 500	
29.	Náklady příštích období	381	337 840	0	337 840	252 967	
31.	Dohadné účty aktivní	388	264 371	0	264 371	1 607 349	
32.	Ostatní krátkodobé pohledávky	377	187 073	71 846	115 227	104 800	
III.	Krátkodobý finanční majetek		9 785 557	0	9 785 557	10 959 261	
9.	Běžný účet	241	8 457 386	0	8 457 386	9 760 800	
10.	Běžný účet FKSP	243	196 290	0	196 290	236 271	
15.	Ceniny	263	206 436	0	206 436	165 717	
16.	Peníze na cestě	262	198 237	0	198 237	212 536	
17.	Pokladna	261	727 208	0	727 208	583 937	

Rozvaha příspěvkové organizace ZOO Liberec k 31. 12. 2015

- pasiva

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2
			ÚČETNÍ OBDOBÍ	
			BĚŽNÉ	MINULÉ
PASIVA			287 558 244	209 586 303
C.	Vlastní kapitál		279 384 719	199 667 037
I.	Jmění účetní jednotky a upravující položky		273 442 532	193 280 963
1.	Jmění účetní jednotky	401	188 369 424	177 880 010
3.	Transfery na pořízení dlouhodobého majetku	403	84 354 897	14 682 743
7.	Opravy minulých období	408	718 211	718 211
II.	Fondy účetní jednotky		5 942 187	6 386 074
1.	Fond odměn	411	666 711	666 711
2.	Fond kulturních a sociálních potřeb	412	260 301	218 040
3.	Rezervní fond tvořený ze zlepšeného výsledku hospodaření	413	871 739	1 116 232
4.	Rezervní fond z ostatních titulů	414	1 330	58 069
5.	Fond reprodukce majetku (investiční fond)	416	4 142 105	4 327 023
D.	Cizí zdroje		8 173 525	9 919 266
III.	Krátkodobé závazky		8 173 525	9 919 266
1.	Krátkodobé úvěry	281	500 000	0
5.	Dodavatelé	321	2 445 657	3 538 660
7.	Krátkodobé přijaté zálohy	324	0	5 218
10.	Zaměstnanci	331	81 753	98 131
11.	Jiné závazky vůči zaměstnancům	333	37 461	37 538
12.	Sociální zabezpečení	336	774 917	668 500
13.	Zdravotní pojištění	337	332 171	288 419
16.	Ostatní daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění	342	198 542	147 940
17.	Daň z přidané hodnoty	343	217 014	94 099
32.	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	374	0	1 779 640
34.	Výdaje příštích období	383	1 560	0
35.	Výnosy příštích období	384	786 882	680 423
36.	Dohadné účty pasivní	389	499 977	254 740
37.	Ostatní krátkodobé závazky	378	2 297 592	2 325 959

Výkaz zisků a ztráty příspěvkové organizace ZOO Liberec k 31. 12. 2015
- výnosy

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
B.	VÝNOSY CELKEM		87 156 896	18 831 068	75 674 979	14 955 230
I.	Výnosy z činnosti		37 205 504	18 826 572	34 242 918	14 934 421
1.	Výnosy z prodeje vlastních výrobků	601	111 217	0	359 386	0
2.	Výnosy z prodeje služeb	602	35 173 384	14 198 763	29 648 046	3 164 458
3.	Výnosy z pronájmu	603	0	1 586 026	0	1 614 799
4.	Výnosy z prodaného zboží	604	0	2 593 970	0	9 727 113
9.	Smluvní pokuty a úroky z prodlení	641	0	0	600	0
12.	Výnosy z prodeje materiálu	644	10 716	0	20 420	0
16.	Čerpání fondů	648	1 834 492	0	3 164 618	0
17.	Ostatní výnosy z činnosti	649	75 695	447 814	1 049 848	428 050
II.	Finanční výnosy		21 202	4 496	63 835	20 809
2.	Úroky	662	4 109	0	8 972	0
3.	Kurzové zisky	663	17 094	4 496	54 863	20 809
IV.	Výnosy z transferů		49 930 190	0	41 368 226	0
2.	Výnosy vybraných místních vládních institucí z transferů	672	49 930 190	0	41 368 226	0
C.	VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ					
1.	Výsledek hospodaření před zdaněním		-90 608	91 569	-555 227	556 288
2.	Výsledek hospodaření běžného účetního období		-91 569	91 569	-556 288	556 288

lama vikuňa

Výkaz zisků a ztráty příspěvkové organizace ZOO Liberec k 31. 12. 2015

- náklady

Číslo položky	Název položky	Syntetický účet	1	2	3	4
			ÚČETNÍ OBDOBÍ			
			BĚŽNÉ OBDOBÍ		MINULÉ OBDOBÍ	
			Hlavní činnost	Hospodářská činnost	Hlavní činnost	Hospodářská činnost
A.	NÁKLADY CELKEM		87 248 465	18 739 499	76 231 267	14 398 942
I.	Náklady z činnosti		87 195 301	18 739 499	76 207 378	14 398 941
1.	Spotřeba materiálu	501	15 723 129	5 880 611	14 377 365	561 707
2.	Spotřeba energie	502	5 040 193	1 210 574	4 158 562	1 064 255
4.	Prodané zboží	504	0	1 344 771	0	4 977 086
8.	Opravy a udržování	511	2 785 843	96 364	2 438 050	1 174 674
9.	Cestovné	512	355 638	0	438 098	0
10.	Náklady na reprezentaci	513	105 989	0	126 542	27 759
12.	Ostatní služby	518	14 692 310	1 002 584	9 954 093	773 768
13.	Mzdové náklady	521	24 506 373	6 365 782	22 692 869	3 916 089
14.	Zákonné sociální pojištění	524	8 077 011	2 058 436	7 568 182	1 325 644
15.	Jiné sociální pojištění	525	143 053	26 875	107 314	16 689
16.	Zákonné sociální náklady	527	1 364 774	316 216	1 036 384	145 373
18.	Daň silniční	531	0	8 423	0	0
20.	Jiné daně a poplatky	538	30 090	0	38 056	70
22.	Smluvní pokuty a úroky z prodlel	541	0	0	973	973
23.	Jiné pokuty a penále	542	0	0	5 887	0
26.	Manka a škody	547	0	0	85 052	0
28.	Odpisy dlouhodobého majetku	551	12 046 320	0	10 559 116	0
33.	Tvorba a zúčtování opravných po	556	60 650	0	13 176	29 916
35.	Náklady z drobného dlouhodobé	558	446 244	429 223	767 493	353 312
36.	Ostatní náklady z činnosti	549	1 817 683	-360	1 840 167	31 627
II.	Finanční náklady		52 203	0	22 828	0
2.	Úroky	562	1 560	0	0	0
3.	Kurzové ztráty	563	50 643	0	22 828	0
V.	Daň z příjmů		961	0	1 061	0
1.	Daň z příjmů	591	961	0	1 061	0

Přehled investic příspěvkové organizace ZOO Liberec za rok 2015

Investice	tis. Kč
Zdroje	16 442
Počáteční stav	4 327
Dotace	0
Investiční dary	69
Odpisy DM	12 046
Čerpání	12 300
Odvod odpisů zřizovateli	9 552
Financování investičních potřeb	2 748
Konečný stav	4 142

mangabej žlutobřichý

Přehled dárců a poskytnutých finančních darů za rok 2015

Dárce/sponzor	částka v Kč		
Nadace Preciosa	145 000	Účastníci hokejového turnaje „Pižmoňův pohár“	5 420
Nadace ČEZ	100 000	Mgr. Dana Lysáková	5 000
Sabine Tiedemann	55 450	BENEFITY a. s.	5 000
Ing. Šárka Fuchsová	50 000	Penzion UKO Bedřichov	5 000
Filip Karlovský a Lucie Migasová	30 000	Ondřej Zika	5 000
Josef Tomíček	29 329	Vladimíra Žďánská	5 000
Jablotron Alarms a. s.	23 000	Veronika Michlová	5 000
PROTHERM	20 000	Martin Hrubý a Renata Hrubá	5 000
Dětský pravěký skanzen Altamira v Kosmonosech	20 000	Sourozenci Lucie a Patrik Svobodovi	5 000
Alena Semotánová	16 000	Plaston Lebeda a syn s. r. o.	5 000
Irena Vyčítalová	15 000	Klára Drbalová	5 000
Chemingstav	15 000	Ing. Marie Šimonová	5 000
Liberecké království	12 700	Kateřina Tomanová	5 000
Rodina Volavkových	12 000	Jan Paviš a Petr Turek	4 500
Zaměstnanci Bauhaus Liberec	11 000	MERIJA CONSULT spol. s r. o.	4 000
Paň Berková	10 000	Ing. Zuzana Povšíková	4 000
Ing. Josef Ptáček	10 000	Jakub Rosa s dědečkem	4 000
Fehrer Bohemia, s. r. o.	9 000	Karolína Zíková	4 000
Komerční banka, a. s., Retailová divize Severovýchod	9 000	Ing. Aneta Cvrkalová	4 000
Septima 2015/2016, Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Jeronýmova	8 008	Školní družina při Základní škole s rozšířenou výukou jazyků	4 000
Sparkasse Oberlausitz-Niederschlesien	8 000	Darina Kubcová a Lubomír Kubec	4 000
7. ZŠ Mladá Boleslav	8 000	Martina Malá a Miloslav Šulc, Přezletice	4 000
Tomáš Čemeryš	7 100	Kateřina Veselá	4 000
Macháčkovi	6 500	MŠ Září	4 000
B&B Novotná	6 000	ZŠ 28. října a školní časopis Hrupka	4 000
Tereza Patočková	6 000	Rodina Poláková	4 000
Martin Portl a Adélka	6 000	Klára a Karel Kubelkovi	4 000
Veronika Pachtová a Martin Krejčíř	6 000	Denisa Vyskočilová	4 000
REISSWOLF likvidace dokumentů a dat, s.r.o.	6 000	Jakub Macháček	4 000
		Klárka Händelová	4 000

Jitka, Jana, Honza a Kuba Marxovi	4 000	Lenka Hlubučková	3 000
Dáša a Pavel Štefkovi	4 000	MUDr. Karel Robětín	3 000
Žáci ZŠ a MŠ Barvířská, Liberec	4 000	Ivana Karkošková	3 000
Michal Šmíd	3 800	Tomáš Tamchyna	2 500
Anna Nováková	3 650	Dagmar Kirschová	2 500
Mario A. Mora Forero	3 600	Tamara Ottová	2 500
Jana Šidelková	3 500	Bohumila Košková	2 500
Lékárna U Orla	3 500	Kateřina Opatrná	2 500
Dana Draslarová	3 500	Kristýna Kunclová	2 400
E+M+H+B Šimíkoví	3 500	Markéta Zwierzová	2 400
Irena a Anna Cejpovy	3 500	Vítězslav Studnička	2 200
Bc. Vendula Volavková	3 500	Martina Šikolová	2 200
Jana Procházková a Petr Bednář	3 500	Zaměstnanci Billa, Plaza Liberec	2 100
Žáci ZŠ Dr. Edvarda Beneše, Mladá Boleslav	3 500	Colin a Rita Deanovi	2 000
Michal a Jáchym Tůmovi	3 500	Mgr. Dita Bleierová	2 000
Dominik a Damián Kadlecovi	3 500	Zdena a Mirek Urcovi	2 000
Julka a Zuzka Šámalovy	3 500	Školní družina ZŠ Stráž nad Nisou	2 000
Ondřej, Lenka, Oskar a Bořek Novákoví	3 500	Milena Dovrtělová	2 000
Eva Kováčová	3 500	Pacienti AT stanice oddělení psychiatrie	2 000
OctaviaClub.cz	3 000	Jana Novotná	2 000
Rodina Bičíkova	3 000	Milan a Iva Štichovi	2 000
Sportovní klub Ještěd Alpské disciplíny	3 000	Hana, Petr a Nelly Šmákalovi	2 000
KSM Castings CZ a. s.	3 000	Marcela Hronová	2 000
ZŠ U Soudu Liberec	3 000	Jennifer Lasarová	2 000
Bc. Jana Zyderová	3 000	Bc. Veronika Adamčíková	2 000
Erik, Dominik, Alice a Radek Tomáškoví	3 000	Bianca a Zdeněk Hanzlíkovi	2 000
UVM Interactive, s.r.o.	3 000	Děti ze ZŠ Švermova Liberec	2 000
Petr Beneš	3 000	Děti z MŠ Dětská, Liberec	2 000
Matouš a Tadeáš Pikousovi	3 000	Jiřina Kolínská	2 000
Lenka a Pavel Kozlovi	3 000	Výtvarné a hobby potřeby	2 000
René Kolčava	3 000	Rodina Švecova	2 000
Mgr. Dana Lysáková	3 000	Václav Šulc	2 000
Kuntovi a Oherovi	3 000	Rekreační zařízení ARA Malá Skála	2 000

Rodina Blehova	2 000	Klára Zmatlíková	1 000
Fanda a Vašík Rozkvcovi	2 000	Andrea Maštálková a Petr Bárta	1 000
Jan Technik	2 000	Mgr. Vladimír Šamša	1 000
Naděžda Kolářová	2 000	Eva Hosnedlová	1 000
Michael Jeriniová	2 000	Stanislav Krupka	1 000
Arnošt Dvořák	1 800	Adam Cibulka	1 000
Jan Kadlčík ml.	1 500	Adélka, Lenka a Jaroslav Šediví	1 000
Ruth a Imrich Bleierovi	1 500	Michal Štefan	1 000
Martin a Lucie Čermákovi	1 500	Kristýna Schillerová a Kamila Schillerová	1 000
Alexandra a Daniel Podrazských	1 500	Lucie Pommerová	1 000
Žáci z 8.B, ZŠ Dobiášova	1 500	Manželé Martínkovi M&M SECURITY	1 000
Milu Ferdinand Hybner	1 500	Vašek Štych	1 000
Soňa a Josef Židů	1 500	Alice a Jiří Maštálkovi	1 000
Dagmar a Vladimír Ježkovi	1 500	Manželé Daniela a David Starchoňovi	1 000
Markétka, Radka a Miloslav Fišerovi	1 500	Eliška a Hanka Hovorkovy	1 000
Ivana Ficzová	1 500	Vítek Špínka	1 000
Automyčka Dr. Wash Mladá Boleslav	1 500	Vojtěch Humlíček	1 000
Miroslav Eliáš, Daniela Fraňková	1 500	Kateřina Fialová	1 000
Michaela Šimová	1 500	Marcelka Beková	1 000
EMPL - LIBEREC spol. s r.o.	1 500	Monika a Jana Pařízkovy	1 000
Zdeněk Staud	1 500	Anička Studená	1 000
Milovníci zvířat z MŠ Čistá	1 400	Jana Sejalová	1 000
V. třída ZŠ T. G. M. Hrádek nad Nisou 2015/2016	1 400	Karel Doubek	1 000
ZŠ Brniště	1 375	MUDr. Olga Vejvodová	1 000
Adéla Geppertová	1 200	manželé Vinklarkovi	1 000
Jana Zyderová	1 200	Klára Rubasová	1 000
Lukáš Žižka	1 200	Pavla Fiřtíková	1 000
Jan Jánský	1 111	Josef Puta	1 000
Tomáš Bleier	1 000	Zuzana Strnadová	800
Marcela a Tomáš Bleierovi	1 000	Dana Kafková	700
Esterka Batlová	1 000	Radek Lonc	666
		Monika Stejskalová	600

Vladimíra Štrynclová	600
Eva Horváthová	500
Jaromír Trejbal	500
Karel Došek	500
Mgr. Liana Daňková	500
Josef Buriánek	500
Petra Steigerová	500
Táňa Beštová	500
Jaroslav Jirena	500
Michaela Maděrová	400
Marie Zavřelová	400
Magdaléna Pohanková	400
Pavel Kašpar	350
Eva Ersilová	300
Ivana Marková	300
Lenka Vydrová	300
Jiří Mládek	200
Martin Bičístě	200
Milan Polach	200
Irena Šubrtová	200
Tatjana Čábelová	150
ostatní dary (drobní dárci + kasičky)	139 107
celkem Kč	1 201 416

Děkujeme všem dárcům, kteří přispívají Zoologické zahradě Liberec. Velmi si vážíme každého příspěvku.

Zajdová Romana
vedoucí ekonomického oddělení
zajdova@zooliberec.cz

péče o žirafy Rothschildovy

Technické oddělení a údržba

V roce 2015 se technické oddělení postaralo o běžný a bezproblémový chod zoologické zahrady ve všech směrech. Toto oddělení je a bude hlavně podpůrnou složkou organizace. Mezi jeho hlavní činnosti patří udržování areálů v životaschopném stavu. To zahrnuje např. provedení všech revizí zařízení a strojů včetně následného zajištění nutných oprav, zpracování plánu oprav a jeho uskutečnění. Některé opravy je možné objektivně plánovat, ale některé mohou i překvapit. Vždy se však najde nějaké řešení, které vede ke zdárnému konci. Nejvíce charakterizovaly rok 2015 tyto projekty – Formanka, ostrov lemurů, bambus v zahradě a opravy podlah v pavilonech.

Začátek roku byl převážně spjatý s rekonstrukcí restaurace Formanka a přípravou areálu zoologické zahrady na návštěvnickou sezónu.

Návštěvnická stezka byla doplněna o bezpečnostní prvky na soví stezce. Svah byl zajištěn pomocí zatravnovacích prvků a komunikace doplněna o hranu z obrubníku. V podobných úpravách se pokračovalo i v průběhu roku v různých částech zahrady a bude se pokračovat i v roce 2016.

Během jara započala příprava jednoho z ostrovů na jezírku pro vytvoření expozice s lemury. Ostrov byl několik let nepoužívaný a bylo tedy nutné provést přípravné práce. Odstranily se nálety a křoviska a byla postavena bambusová konstrukce. Následovala samotná expozice, kdy bylo nutné upravit vstupní lávku a zavést oplocení a elektrický ohradník. První osídlení ostrova lemury však nedopadlo podle představ a systém oplocení bylo potřeba doplnit a posílit.

Některé pavilony a expozice byly v průběhu celého roku doplněny o prvky z bambusu. Dovezený bambus byl použit na fasádě pavilonu tropů – oba vstupy, dále byl použit jako opláštění ocelových sloupků v expozici pandy červené a vytvořil doplněk v několika dalších expozicích.

Díky Statutárnímú městu se povedlo zahájit stavbu „Oprava stěrkových podlah v pavilonech ZOO Liberec“, která zahrnovala opravu podlahy v malém boxu slonů, stěrek v pavilonu opic a lachtanů. Stavba u lachtanů musela být vzhledem k očekávání narození mláděte posunuta a opravy se prováděly až na podzim společně s novými umělými skálami.

BOZ-PO zajišťuje dodavatelsky firma Kohout ve spolupráci s technikem zoo.

Investice a technická zhodnocení v roce 2015

a. Stavební úpravy restaurace Formanka

Rekonstrukce začala v 12/2014 a pokračovala až do jarních měsíců roku 2015. Velká část objemu investičních peněz této akce byla uhrazena dodavateli stavby, ale nelze opomenout i odvedení velkého množství práce, které provedlo středisko techniky. Bylo provedeno opravení dřevěných oken, dveří, dřevěných lišt a soklů. Úpravy se týkaly i všech barů v objektu Lidové sady. Samotný prostor před restaurací byl vylepšen revitalizací zeleně a vytvořením terasy. Pracovníci technického oddělení se také podíleli na zajištění kolaudace stavby, která proběhla 22. 4. 2015.

b. Oprava stěrkových podlah v pavilonech ZOO Liberec

Oprava obsahovala tyto práce:

Pavilon slonů: nové souvrství podlahy včetně podlahového topení, nášlapná vrstva z lité gumy, opravy stěn a stropu boxu.

Pavilon opic: nové stěrky u šimpanzů v herně a stěrky u malých opic.

Pavilon lachtanů: nová stěrka chovatelské podesty ve venkovním bazénu.

c. Kontejnery na hnůj

Ocelové kontejnery na podvalník na odvoz hnoje a komunálního odpadu.

Technické zhodnocení objektu	
Název akce: Stavební úpravy restaurace Formanka	
Investor: Zoologická zahrada Liberec, příspěvková organizace	
Popis	částka
Technické zhodnocení objektu - Lidové sady 425/1	3 122 486 Kč
Kanalizační přípojka k budově Lidové sady 425/1 - Formanka	105 950 Kč
Název akce: Oprava stěrkových podlah v pavilonech ZOO Liberec	
Investor: Statutární město Liberec	
Popis	částka
Pavilon opic	321 683 Kč
Pavilon slonů	222 836 Kč
Bazén lachtanů	223 736 Kč
Investice:	
Popis	částka
Konvektomat	247 900 Kč
Myčka nádobí průmyslová	101 560 Kč
Fritéza plynová	79 990 Kč
Kontejnery na podvalník 2 ks	198 440 Kč

Opravy a údržba areálu

Hlavní činností úseku údržby je zabezpečení technického chodu zoologické zahrady a jejích ostatních středisek. Během roku bylo odstraněno bezpočet provozních závad.

a. Opravy prováděné dodavatelsky:

Opravy prováděné dodavatelsky s náklady přesahující 10 000 Kč:		
Budova	Popis opravy	částka
Stodola karantény	Nátěry a malby	10 800 Kč
Informační systém	Nátěry a malby	12 800 Kč
Stáje velbloudi	Malba a nátěry - palisády, zábradlí	20 400 Kč
Kanalizace dešťová	Opravy rozvodů	24 067 Kč
Provozní budova	Nátěry a malby Sanitární rozvody - jatka Oprava dveří na jatkách	27 231 Kč
Přístřešek Panda	Obklad pomocí bambusu Drobné zednické opravy	29 015 Kč
DIVIZNA	Oprava vodovodního potrubí - studna Oprava střechy - výměna krokví Drobné stavební práce	44 842 Kč
Ubikace plameňáci	Výměna odvodňovačů Výměna prasklého skla v ubikaci	49 080 Kč
Komunikace dolní část zoo	Opravy komunikací a opěrných stěn	49 520 Kč
Sokolnický amfiteátr	Bambusové konstrukce Terénní úpravy a rozvody elektroinstalace	50 145 Kč
Elektroinstalace silnoproud	Opravy rozvodů - havarijní poruchy Oprava el. pilíře na louce u vstupu	50 541 Kč
Dětský koutek pokladny	Oprava přívodního kabelu elektroinstalace	50 594 Kč
Pavilon šelem	Opravy ocelových konstrukcí - mřížové dveře Opravy zasklení - ochoz pro mláďata Opravy kontrolních oken a podhledů v ubikacích	66 726 Kč
Dílny garáže	Oprava kanceláře a vytápění	72 345 Kč
Hospodářská budova	Malba a nátěry Montáž a kontrola požárních ucpávek Opravy mrazících boxů Oprava opěrné stěny - naly	99 009 Kč
Stáje osel somálský	Oprava podezdívky plotu a odvodňovacích prvků	106 456 Kč
Pavilon opic	Nátěry a malby	108 960 Kč
Komunikace horní část zoo	Opravy komunikací a opěrných stěn	109 822 Kč

Pavilon lachtanů	Zámečnické konstrukce Oprava umělých skal a sanace konstrukcí	118 720 Kč
Pavilon slonů	Převoz a stavba mostu, návoz písku, písek, zemní práce Oprava venkovních parkosů Opravy ve sloním boxu - kotevní body na slony	126 706 Kč
Objekt Lidové sady	Oprava vzduchotechniky, zednické opravy, rozvody elektroinstalací, opravy otopné soustavy	145 721 Kč
Přístřešek u takinů	Oprava nosné konstrukce Oprava střešní krytiny a klempířských prvků Malba a nátěry	161 633 Kč
Ubikace želvy, mangusty, surikaty	Opravy zasklení Umělá skála a sanace spár	170 000 Kč
Pavilon levhartů	Oprava ocelové konstrukce a markýzy Drobné zednické práce	348 470 Kč
Pavilon tropů	Oprava střechy - havárie Opravy SDK podhledů Opravy systému vodopádů Drobné stavební opravy Bambus - fasády	350 146 Kč

b. Opravy prováděné pracovníky údržby/dopravy:

Zahrnují dílčí opravy údržbářského charakteru pro všechny jednotlivé zoologické úseky. Jedná se o práce těchto stavebních profesí (zámečnické, vnitřní rozvody ZTI, venkovní rozvody ZTI, vytápění, vzduchotechnika a elektroinstalace). Následující výpis představuje pouze soupis významnějších prací dle středisek.

Areál zoologické zahrady:

- sokolnický amfiteátr – ostrov lemurů – kompletní přestavba obsahující terénní úpravy, vytvoření oplocení, úpravu a osazení ocelové lávky
- oprava rozvodů elektro – kabelové spojky
- vypouštění a napouštění užitkového vodovodu a jeho údržba
- lankový plot – přístřešek pandy – rozcestí pod antilopami koňskými
- zimoviště karantény – elektro rozvody a vytápění
- dřevěný obklad u surikat
- ocelové filtry do ubikací dravých ptáků
- opice - šimpanz – podhled z překližky
- osvětlení na předvánoční večerní prohlídky – stezky a expozice.

Areál střediska DIVIZNA:

- oprava pojezdu brány
- běžná údržba areálu interiéru a exteriéru.

Areál střediska ARCHA:

- běžná údržba areálu interiéru a exteriéru.

Lidové sady, zahrada, R-klub a Dětský koutek:

- Formanka – stavební opravy v rámci investiční akce
- Formanka – repase stolů
- Přísálí – kompletní oprava rozvodů elektroinstalace.
- Bary – Přísálí, balkon.

Materiál na opravy	
Materiál na opravy objektů/staveb	274 000 Kč
Materiál - bambus	160 000 Kč

c. Doprava a vozový park:

Doprava zajišťuje zásobování a navážení materiálu na vlastní opravy. Dále plní potřeby navážení a rozvozu krmiv po zoo, odvoz veškerých odpadů a biologických vzorků, odvoz hnoje, navážení parkosů a okusů. Provádí také vlastní transport zvířat i mimo území republiky. Součástí dopravy je zajišťování vozidel pro služební cesty.

Kontroly STK se provádějí dle časových termínů. Školení profesních řidičů a referentské zkoušky probíhají na základě dlouhodobých plánů.

Opravy prováděné dodavatelsky s náklady přesahující 5 000 Kč		
Vozidlo	doplňující popis	částka
Škoda Felicia		6 984 Kč
Volkswagen		8 800 Kč
Škoda Fabia combi		9 570 Kč
Horal		10 200 Kč
Škoda Felicia pick up		18 364 Kč
Mercedes Atego		21 128 Kč
Peugeot Bipper		22 838 Kč
Honda Insight		26 469 Kč
Peugeot Boxer		26 619 Kč
Traktůrek Iseky (Eliška)	2x prohlídka oprava sypače materiál spotřební - kartáče	36 140 Kč
Zetor Forterra	výměna zadní pneumatiky	42 848 Kč
John Deere	výměna baterií	55 951 Kč

d. Dendrologické a zahradnické práce v areálu

Areál zahrady se po právu připodobňuje k příjemné procházce udržovaným lesoparkem. Péče o lesopark zahrnuje údržbu vzrostlé zeleně pro zajištění bezpečnosti návštěvníků. Provedení výškových arboristických prací bylo zadáváno průběžně dle aktuálních potřeb. Drobnější zásahy byly prováděny našimi pracovníky. Běžné zahradnické práce byly prováděny během celého roku a zahrnovaly pletí, setí, hrabání a přesazování. Rostliny a keře byly v průběhu roku chráněny pomocí dodaných vrstev štěpky a kůry. V letních měsících bylo vzhledem k celorepublikovému suchu nutno zvýšit podíl zalévání rostlin. Vzhledem k minimálnímu množství vody v nádrži Labutí jezírko bylo toto zalévání velice obtížné.

Nové výsadby a náhradní výsadby v roce 2015:

- náhradní výsadby za kácené smrky ve výběhu nad jezerem I. etapa – 2ks javor klen a 2 ks jeřáb ptačí včetně ochrany proti okusu
- rhododendrony u budovy vstupu do zoo
- rhododendrony u objektu ZOOEXPO
- medera – svah u pandy
- osázení a doplnění zeminy v pavilonu tropů (difenbachie, philodendrony atd.)
- bambusy – venkovní výběhy opic a venkovní výběhy ptáků u pavilonu tropů

e. Úklidové práce objektů a areálu

Úklidové práce, udržování areálu zoo v čistotě a vytváření příjemného prostředí pro návštěvníky provádí tým pracovníků technického oddělení. Součástí úklidu je také pravidelné čištění jezírka a vodního toku.

Po dohodě s probační a mediační službou vypomáhá při úklidových pracích skupina, která vykonává veřejně prospěšné práce.

Závěrem bych chtěl poděkovat kolegům celého kolektivu technického oddělení za plnění jejich povinností v roce 2015. Platí to i pro ty, kteří v průběhu roku do zoo přišli nebo z ní odešli. Rok 2015 nebyl leckdy lehký, ale zvládli jsme to se ctí. Proto ještě jednou díky všem.

Ing. Radim Špringl

vedoucí technického oddělení

springl@zooliberec.cz

Restaurace Formanka

Nově, již pod křídly Zoologické zahrady Liberec, p. o., byl v dubnu 2015 zahájen provoz restaurace Formanka, která se nachází v budově KSC Lidové sady. Byla uvedena v život po půlroční pauze, kterou vyplnila nákladná a náročná rekonstrukce. Své zákazníky tak přivítala nejen v novém kabátu, ale i se změněným pojetím provozu. Podstata této restaurace však zůstala zachována. Formanka je nedílnou součástí Lidových sadů a zoologické zahrady a jako taková musí plnit své místo v tomto řetězci a její provoz musí být přizpůsobován potřebám návštěvníků koncertů a divadelních akcí, ale stejnou měrou i rodinám s dětmi, které navštíví zoo s touhou po poznání. Od samého počátku se jí daří plnit obojí.

Roční provoz restaurace se dá rozdělit zhruba do dvou podstatných období:

1/ Jaro – léto

Restaurace slouží jako výletní restaurace, kam lidé přicházejí ve spojitosti s aktivním způsobem trávení volného času. Jedná se o návštěvníky ze zoologické zahrady, výletníky míjející Formanku na cestě do Jizerských hor, případně po návratu z turistických výšlapů a návštěvníky letního kina a outdoorových festivalů konaných v přilehlé zahradě.

Všichni oceňují otevřenost prostoru a pocit, že příroda vstupuje přímo za nimi. Velká okna navozují pocit svěžesti a zeleně.

Velmi oblíbenou možností se stalo posezení na zahradě Lidových sadů, hojně využívané matkami s dětmi, lidmi se psi, lidmi na krátkých procházkách Masarykovou třídou i dětmi, které se v naší restauraci stravují během příměstských táborů či školních výletů.

Propojenost s Lidovými sady nám umožňuje zaplňovat i prostory malého sálu a přísálí v případě, že nám kapacita restaurace nestačí.

2/ Podzim – zima

V tomto období pozvolna opadá proud výletníků a přicházejí hosté firemních večírků, seminářů a školení. Terasy se uzavírají a návštěvníci si mohou užívat útulnost restaurace propojené s venkovní přírodou prostřednictvím velkých oken. Ke konci roku nastává čas pro podnikové vánoční večírky a rauty následovaný sezonou plesů a koncertů. Během nich Formanka využívá ke svým službám veškeré prostory Lidových sadů a je tak schopna zajistit i akce početné a gastronomicky náročné.

Návštěvnost a nárůst tržeb

Od počátku provozu je vidět zájem hostů o služby restaurace. Po počátečním rozjezdu, kdy mnoho lidí váhalo, zda půjde restaurace stejným směrem, jako tomu bylo v minulosti, a bude se orientovat na jednoduché služby a ne zcela výrazný servis, je již nyní jasné, že došlo k velké změně. Formanka si postupně získává klientelu celého spektra návštěvníků a svou snahou o čisté pojetí kuchyně a celého gastronomického provozu se snaží uspokojit i náročnou klientelu. Tento trend se projevuje i v tržbách. Nutno však podotknout, že sama Formanka by byla jen běžnou výletní restaurací. Teprve propojení s Lidovými sady jí dává možnost prezentovat se i při velkých příležitostech a získat možnost poměrně zajímavého růstu.

Přesto zůstává jedno hlavní motto, kterým se budeme řídit - jednoduchost, čistota stylu a svěží pojetí gastronomických služeb.

Olga Šiškinová

vedoucí restaurace Formanka

formanka@zooliberec.cz

průčelí a interiér restaurace Formanka

ARCHA
LIBEREC

Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA

Zoologická zahrada pomocí své organizační složky Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA zajišťuje provoz útulku pro opuštěná a nalezená zvířata ze zájmových chovů, záchrannou stanicí pro handicapované živočichy fauny ČR a ekogramotnost v těchto oblastech.

1. Útulěk pro opuštěná a nalezená zvířata ze zájmových chovů

V rámci hlavní činnosti útulku, tj. odchyt zvířat na území města Liberce a některých dalších obcí, péče o ně a navrácení zpět majiteli, nebo předání do náhradní péče, byla poskytnuta péče 562 psům a 231 kočkám. Tato čísla jsou nejnižší od roku 2006, kdy přešel útulek pod ZOO Liberec. Díky sociální síti Facebook se daří řadu zvířat umístit, aniž by musela projít útulkem. Zaměstnanci tak získávají další komunikační kanál směrem k veřejnosti, který je velmi pozitivně hodnocen. V roce 2015 bylo uskutečněno 450 výjezdů k odchytům zvířat nebo k likvidaci kadáverů. V nočních hodinách prováděli odchvy strážníci Městské policie, kteří do útulku umístili 129 zvířat.

I nadále pokračujeme v nárůstu počtu psů vrácených původnímu majiteli, a to na historicky nejvyšších 71,9 %. Zajisté také díky osvětě veřejnosti se mění pohled na zvířata a převzetí zodpovědnosti za ně. Stále méně na výukových programech slyšíme na otázku: „Co uděláme s nevychovaným psem, který nás zlobí a kouše?“ odpověď: „Dáme ho do útulku.“

U dalšího sledovaného ukazatele, tj. úmrtnosti koček, jsme se také dostali historicky nejnižší dokonce pod hranici 10 %, přesně 9,96 %. Ještě do poloviny roku 2015 docházelo k očkování koček trojkombinací proti virovým chorobám - Panleukopénií, Calicivirus, Herpesvirus. Vakcíny byly pořízeny z grantu Krajského úřadu z roku 2013 s přesahem až do roku 2015. V rámci kastrovního programu u zdivočelých koček byly ošetřeny následující lokality: Liberec III – ul. Vaňurova, Liberec IV – ul. Rumunská, Liberec IX – ul. U Pekáren, Liberec XI – průmyslová zóna Sever, ul. Úvozní, Liberec XV – ul. Vrázova a Franklinova; Liberec XXII – zahrádkářská kolonie v ul. Křížanská, Liberec XXX – ul. Seniorů. Celkem bylo odchyceno 35 koček, vykastrováno jich bylo 28, zpět do lokality se vypustilo 23 koček. Jedenáct z nich, zejména koťat, se podařilo umístit do náhradní péče a jedna kočka se zápalom plic byla utracena.

Centrum ARCHA podalo 2 podněty k přezkoumání přestupku dle zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání. V jednom případě se jednalo o „permanentního útěkáře“ a v druhém o opuštění zvířete uvázaným na odlehlém místě. Pomocí facebooku se podařilo dohledat původního majitele a zjistit tak celou pejskovu historii.

Díky nízkému počtu zvířat a pravidelné desinfekci prostor se podařilo v průběhu roku 2015 zbavit parvovirozy, což je virové onemocnění, které způsobuje průjmová onemocnění a zvracení končící v případě neléčení i úhynem postiženého jedince.

Útulek pro psy a kočky 2015	PSI	KOČKY
ukazatel	počet	počet
celkem přijato za rok 2015	562	231
zůstalo z předchozích let	33	6
nově zaevidovaných	311	223
z Liberce	264	194
z ostatních obcí	47	29
vráceno původnímu majiteli	404	11
osvojeno	157	154
vypuštěno na původní lokalitu	0	33
euthanasie	3	29
úhyn (parvoviroza, panleukopénie)	1	4
útěk (z procházky)	1	0
zůstalo do dalšího roku	29	6

venčení psů z útulku

Díky dotazníkové kampani WAD 2015 „Naplňte misky v útulcích“, kterou opakovaně vyhledává Nadace na ochranu zvířat ve spolupráci s firmou MARS Czech s. r. o., se podařilo získat pro psy 1.120 kg granulí a 135 kg suchého krmiva pro kočky na rok 2016. Děkujeme!

Na činnost Centra dále přispěly tyto organizace: Dětský domov Jablonec n. N., INISOFT, kolektiv DENSO AIRS, Krajské ředitelství policie Libereckého kraje, MŠ Jablůňka, MŠ V Zahradě, Partner Pet Food, Pet Centrum Plaza, Profiservis Liberec, RATAB, restaurace Mlsný kocour, ZŠ Husova, ZŠ Švermova, zákazníci obchodu ZVĚROKRUH Jablonec n. N.

Veliké poděkování patří také bezejmenným dárcům, kteří v průběhu roku přispěli na činnost Centra celou řadou materiálních či drobných finančních darů – konzervy, granule, pamlsky, deky, pelíšky, vodítka, wapka, léčiva – přípravky na odčervení, odblešení. Dárci s hodnotou daru nad 1 000 Kč jsou vyzdvihnuti v rubrice Dárci a sponzoři v roce 2015 na str. 52 - 55.

Finanční dary byly využity na financování vlastních podílů u grantů, které v průběhu roku probíhaly:

„Řešení nálezové situace koček v útulku“ – cílem bylo zlepšení zdravotního stavu koček a omezení velkých úhynů a euthanasií v důsledku komplexu virových chorob – vlastní podíl v roce 2015 činil 19 081 Kč.

„Vybavení venkovních voliér v záchranné stanici“ – vlastní podíl pro rok 2015 činil 13 623 Kč.

2. Záchranná stanice pro handicapované volně žijící živočichy

Rok 2015 byl ve znamení rekordního příjmu zvířat do záchranné stanice pro volně žijící živočichy. Přijali jsme jich 1 098, což je nejvyšší číslo od založení stanice. Vysvětlujeme si to tím, že se naše práce stále více dostává do povědomí veřejnosti a lidé tak vědí, kam se v případě nálezu zraněného či jinak postiženého divokého zvířete obrátit. Díky našim zkušenostem další stovky případů vyřešíme radou po telefonu a tato zvířata tak nemusíme přijímat.

ARCHA obstarává v rámci Národní sítě záchranných stanic území pověřených obcí s rozšířenou působností: Liberec, Jablonec nad Nisou, Frýdlant.

V roce 2015 jsme přijali 1 098 ks zvířat 90 druhů (z toho 995 ks volně žijících jedinců, 103 ks domácích a exotických). 62 % volně žijících zvířat se podařilo vrátit zpět do volné přírody.

V rámci záchranného transferu jsme dále přenesli 1 499 obojživelníků.

Uskutečnili jsme 355 výjezdů k odchytům (bez záchranných transferů).

Nejpočetnějšími pacienty byli jako již tradičně netopýři – těch jsme během roku „posbírali“ 439. U nich máme také nejvyšší úspěšnost při opětovném návratu do přírody – 91 % jich bylo vypuštěno. Pomineme-li netopýry, které odchytáváme většinou z důvodů proniknutí dovnitř budov, pak nejčastější příčinou příjmů zvířat bývají zranění a osiřelá, opuštěná či z hnízda vypadlá mláďata.

Přehled přijatých živočichů v roce 2015

zvířata volně žijící				zvířata domácí a exotická	
druh zvířete	počet ks	druh zvířete	počet ks	druh zvířete	počet ks
brhlík lesní	5	netopýr rezavý	90	agapornis Fischerův	1
čáp bílý	3	netopýr ušatý	1	alexandr malý	1
červenka obecná	5	netopýr večerní	3	andulka vlnkovaná	2
čížek lesní	4	netopýr vousatý	1	barnard zelený	1
datel černý	1	orel královský	2	fretka tchořovitá	1
dlask tlustozobý	4	pěnice pokřovní	2	holub domácí	59
drozd kvíčala	13	pěnkava obecná	4	husa labutí	1
drozd zpěvný	15	plch velký	4	korela chocholatá	1
havran polní	1	poštolka obecná	46	koza domácí	1
holub hřivnáč	8	puštlík obecný	1	králík domácí	6
hrdlíčka zahradní	20	rehek domácí	13	křeček zlatý	7
husa polní	2	ropucha obecná	4	křepelka čínská	1
hýl obecný	1	rorýs obecný	35	křepelka japonská	1
jestřáb lesní	2	skřivan polní	1	morče domácí	6
ježek východní	52	slepýš křehký	7	osmák degu	2
ježek západní	18	sojka obecná	19	papoušek senegalský	1
jiříčka obecná	4	srnec obecný	39	páv korunkatý	1
kachna divoká	25	straka obecná	9	potkan obecný laboratorní	3
kalous ušatý	6	strakapoud velký	11	želva mississippijská	3
káně lesní	8	sýkora koňadra	14	želva nádherná	3
konipas bílý	4	sýkora modřinka	20	želva zelenavá	1
konipas horský	1	sýkora uhelníček	1		
konipas luční	1	špaček obecný	4		
konopka obecná	5	štír karpatský	1		
koroptev polní	1	užovka obojková	2		
kos černý	33	veverka obecná	8		
krahujec obecný	4	vlaštovka obecná	3		
králíček obecný	1	volavka popelavá	2		
králíček ohnivý	1	vrabec domácí	2		
kuna skalní	14	vrabec polní	3		
labuť velká	7	vrána obecná šedá	4		
ledňáček říční	3	výr velký	1		
liška obecná	2	zajíc polní	16		
netopýr hvízdavý	332	zvonek zelený	4		
netopýr pestrý	12				

Zhodnocení počtu přijatých živočichů v roce 2015

zvířata volně žijící		zvířata domácí a exotická	
ukazatel	počet ks	ukazatel	počet ks
přijato	995	přijato	103
vypuštěno	600	vráceno majiteli	5
úhyn, euthanasie	300	osvojení	28
předáno jinému zařízení	10	předáno jinému zařízení	5
kadáver	36	úhyn, euthanasie	25
nepřijat - výjezd (posouzení situace, nezdařený odchyt...)	18	nepřijat - výjezd (posouzení situace, nezdařený odchyt...)	5
únik	9	kadáver	8
v držení do dalšího roku	22	vypuštěno (holubi poštovní a zdivočelí)	21
		v držení do dalšího roku	5

Počty zvířat přijatých z území obcí s rozšířenou působností

obec	počet ks
Liberec	718
Jablonec n. N.	276
Frýdlant	35
Turnov	13
Tanvald	11
Železný Brod	3
Česká Lípa	6
Varnsdorf	4
Nový Bor	8
Děčín	3
Jilemnice	1
Jičín	1
Mělník	2
Praha	4
Ústí n. L.	8
Hranice na Moravě	3
Plzeň	2

Některé zajímavé případy

- 100% úspěšné zimování netopýrů

Mnoho netopýrů se k nám dostane během zimního období, například z důvodu zničení jejich zimoviště. To byl i případ 71 netopýrů rezavých, kterým aprílová vichřice pokácela dutý strom, v němž hibernovali. Díky duchapřítomným policistům a hasičům se všichni rychle dostali do ARCHY, kde mohli dozimovat. Celkem u nás úspěšně přezimovalo 121 netopýrů. V polovině dubna jsme proto mohli uspořádat „Letecký den“. Několik dní předtím jsme netopýry probudili a krmili, aby byli na vypuštění co nejlépe připraveni. 16. 4. večer se v ARŠE sešly desítky návštěvníků, aby byly svědky vrácení všech přezimujících netopýrů do volné přírody.

- Záchrana uvízlého srnce

Kolemdoucí objevil na louce srnce, který byl parůžky zamotaný do látkového pruhu vyznačujícího ohradu pro dobytek. Bez lidské pomoci by nebyl schopen se z pasti sám dostat a vysílením by uhynul. Po kratším, ale fyzicky náročném zápase byl srnec vyproštěn a mohl odběhnout na svobodu.

Letecký den aneb vypouštění netopýrů

vyprošťování srnce

- Zraněná užovka

Z Jablonce nad Nisou přivezl nálezce samici užovky obojkové, která měla v hlavě zaražený klacek. Pravděpodobně k tomu došlo vinou člověka. Užovka oslepla na jedno oko a musela jí být odstraněna část horní čelisti. Vzhledem ke svému trvalému handicapu by nebyla schopná v přírodě přežít, a proto zůstala ve stanici.

- Kuna v brankové síti

Bůhví, čím jsou pro kuny tak lákavé fotbalové brány. Mladá kuna, která se do sítě zapletla u domu v Liberci - Karlínkách, byla již několikátou svého druhu, které jsme museli z branky pomoci. Byla do ní zamotaná tak, že jsme ji museli ze sítě vystříhat.

- Osiřelá mláďata plcha velkého

Až z jižní Moravy k nám koncem srpna přivezli lidé tři ještě slepé sourozence – plchy velké. Jejich matku našli mrtvou. Plchy jsme nikdy předtím neodchovávali, do stanic se dostávají jen vzácně. Zpočátku jsme jim moc naděje nedávali, protože velmi špatně pili. Byla potřeba spousta trpělivosti, ale nakonec jsme byli s odchovem úspěšní. Jelikož většina mláďat plchů v přírodě nepřežije první zimu, dali jsme před jejich vypuštěním do přírody přednost umístění do ZOO Ohrada, kde plchy chovají.

kuna ve fotbalové síti

krmení plcha velkého

Realizované záchranné transfery

Realizovali jsme 2 záchranné transfery obojživelníků přes rizikové komunikace v lokalitách “Lukášovská – Liberec, Starý Harcov” a nově “Mšenská – Liberec, Kunratice”.

Záchranné transfery probíhaly metodou instalace mobilních bariér (fólie) a zachytávání zvířat v zemních pastech (zapuštěná plastová vědra). Pasti byly minimálně dvakrát denně kontrolovány a odchycení obojživelníci přenášeni přes komunikaci do okolí rozmnožiště. Bariéry byly instalovány 26. 3. a 27. 3. a zlikvidovány 30. 4. 2015.

Na lokalitě “Lukášovská – Liberec, Starý Harcov” bylo přeneseno celkem 311 obojživelníků. Zjištěno bylo 21 přejetých žab. Co do počtu přenesených obojživelníků se jedná o druhý nejnižší počet od roku 2008 (slabší byl jen rok 2011). Letos jsme se na této lokalitě potýkali s extrémním výkyvem počasí, kdy koncem března napadlo značné množství sněhu, který velkou část bariéry zničil. Bariéra byla nefunkční a pasti uzavřené od 31. 3. do 9. 4. Dlouhou dobu byly také mrazy, takže obojživelníci netáhli.

Na lokalitě “Mšenská – Liberec, Kunratice” byl záchranný transfer realizován poprvé. Přeneseno bylo celkem 1 187 obojživelníků, zjištěno bylo 17 přejetých žab (v ulici kousek nad bariérou během uzavírky spojky na Jablonec v důsledku dopravní nehody). Množství přenesených obojživelníků na tak krátkém úseku nás překvapilo. V období nejsilnějšího tahu jsme pasti museli vybírat 4x denně. Z důvodu mrazů a napadnutého sněhu byly pasti uzavřeny od 3. 4. do 8. 4.

Záchranné transfery obojživelníků v roce 2015

lokalita Liberec - Lukášovská, Starý Harcov		lokalita Liberec - Mšenská, Kunratice	
druh	počet ks	druh	počet ks
ropucha obecná	214	ropucha obecná	1128
skokan hnědý	83	skokan hnědý	58
čolek obecný	6	čolek obecný	1
čolek horský	8	celkem obojživelníků	1187
celkem obojživelníků	311		

Poděkování za finanční podporu

Národní síť záchranných stanic – příspěvek na provoz (205 406 Kč),

Liberecký kraj – příspěvek z grantového programu Program podpory péče o zvířata v nouzi na projekt „Vybavení venkovních voliér v záchranné stanici ARCHA“ (29 470 Kč),

Ministerstvo životního prostředí ČR – příspěvek z Programu péče o krajinu na realizaci záchranného transferu obojživelníků (26 203 Kč).

Na virtuální adopci trvale handicapovaných zvířat přispěli dárci 9 300 Kč.

3. Ekologická výchova

V roce 2015 proběhlo 7 výukových programů pro 1. a 2. třídy na téma pomoci volně žijícím živočichům přes zimu, vč. ukázky trvale handicapovaných netopýrů a mláďat ježků, a 17 dvouhodinových výukových programů na téma fungování útluků a záchranných stanic. Celkem navštívilo výukové programy 465 žáků a 32 učitelů.

Kromě výukových programů proběhlo i 20 komentovaných prohlídek záchranné stanice a útluku, většinou jako odměna za dary. Komentovaných prohlídek se účastní všechny věkové kategorie od předškolních dětí až po Univerzitu třetího věku. Celkem zaujaly 485 účastníků.

V roce 2015 jsme uspořádali pět akcí pro veřejnost přímo v areálu Centra. Kromě pravidelných dnů otevřených dveří to bylo také tzv. Jarní vyvětrání útluku. Tento den je kromě komentované prohlídky hlavním programem společná procházka do okolí útluku a pořádné protažení těl po zimě, a to nejen těch psích, ale i těch lidských. Akce končí opékáním uzenek. Velký úspěch měl první ročník „Leteckého dne“, kdy proběhlo vypuštění netopýrů přezimujících na zimovišti v Centru za účasti veřejnosti. Na květen byl naplánován tzv. „volunteer's day“, kdy dobrovolníci pomohli s údržbou areálu. Celkem se těchto akcí pro veřejnost zúčastnilo 115 lidí.

Jako každoročně mělo Centrum ARCHA možnost prezentovat svou činnost záchranné stanice a útluku na oslavách mezinárodně významných dnů v ZOO Liberec, jako je Den Země, který proběhl 25.4. a Den Zvířat, 3.10. Den Zvířat byl kromě prezentace vlastní činnosti věnován problematice ježků v lidské péči s ukázkou živého zástupce.

Stejně jako v roce předchozím proběhla spolupráce se ZŠ Lesní ve formě dobrovolnictví v Centru ARCHA. Pět žáků šestých až devátých tříd se ucházelo o Mezinárodní cenu vévody z Edinburgu, jejíž součástí je i dobrovolnictví. Každý z nich docházel na výpomoc do Centra ARCHA na 2 hodiny jedenkrát za čtrnáct dní po dobu půl roku.

V prvním pololetí 2015 dobíhal zkušební projekt ZŠ U Soudu, kdy žáci s dyslexií předčítali texty kočkám a psům. To by jim mělo napomoci překonat strach z čtení na veřejnosti. Svě obecenstvo si pak mohli za odměnu vyvenčit.

V průběhu roku také probíhá tradiční výtvarná soutěž k mezinárodnímu dni zvířat, kterou pořádá Centrum ARCHA za finanční podpory Libereckého kraje, resortu zemědělství a životního prostředí. Téma 18. ročníku bylo těžko uchopitelné. I přesto se tentokrát skutečně všechny zasláné práce věnovaly zadání, které znělo: „Ohrožená příroda, aneb malé činy každého z nás mají velký efekt“. Celkem se zúčastnilo 21 škol z Libereckého kraje, které zaslaly celkem 353 výtvarných prací. Výstava nejen těch vítězných byla jako již tradičně k vidění v suterénu Krajské vědecké knihovny v průběhu měsíce října.

Na závěr bych chtěla poděkovat za pomoc a spolupráci kolegům ze ZOO Liberec, pracovníkům veterinární kliniky v Růžodole, strážníkům Městské policie Liberec, pracovníkům odboru životního prostředí Magistrátu města Liberce, pracovníkům ÚVR ČSOP a kolegům ze záchranných stanic pro handicapované živočichy, pracovníkům Krajského úřadu pro Liberecký kraj – resort životního prostředí a zemědělství a v neposlední řadě pracovníkům AOPK, farmě krmného hmyzu Petr Bažant a syn za celoroční zajištění krmných červů a dobrovolnici Elišce Riegrové.

Mgr. Lenka Čápová

vedoucí Centra pro zvířata v nouzi ARCHA
capova@zooliberec.cz

ARCHA

Centrum pro zvířata v nouzi při ZOO Liberec

Ostašovská 570

460 11 Liberec

Tel.: 485 106 412, 602 774 104 (psi a kočky)

728 040 610 (ostatní zvířata)

utulek@zooliberec.cz

www.zooliberec.cz/archa

www.archaliberec.eu

prohlídka voliér v centru ARCHA

**DIVIZNA
LIBEREC**

Vážení čtenáři naší výroční zprávy, je to neuvěřitelné, ale SEV DIVIZNA má už 15 let činnosti za sebou! Jako každý rok, i letos jsem nucen vyzvat sebe i své kolegy k přemýšlení a rekapitulaci nad rokem uplynulým. Výsledkem je tato výroční zpráva, kterou Vám předkládáme pro představu, co všechno Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec – DIVIZNA v roce 2015 vykonalo.

Věnovali jsme se naší hlavní činnosti, a to přípravě a realizaci ekologických výukových programů, akreditovaných vzdělávacích akcí pro pedagogy v rámci jejich dalšího vzdělávání. Nesmírně nás těší a zavazuje, že jsou nabízené programy i další aktivity obsazené prakticky do 14 dnů od zahájení přihlašování. Na druhou stranu nás mrzí, že musíme mnoho zájemců z řad školských zařízení odmítat, protože nemáme potřebnou kapacitu.

V roce 2015 SEV DIVIZNA úspěšně ukončilo projekt Živly kolem nás – badatelsky a tvořivě, podpořený z ESF z Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost. V rámci tohoto projektu, který podporuje polytechnické vzdělávání v mateřských školách, proběhla řada vzdělávacích akcí, vznikla řada nových pomůcek a metodických materiálů. Celkem bylo proškoleny 377 pedagogů.

V rámci udržitelnosti projektů jsme úspěšně pokračovali ve dvou dalších (SEV DIVIZNA školám a SEV DIVIZNA pedagogům), které byly financovány z ESF OPVK.

Naší činnost jsme rozšířili i o vzdělávací projekt na podporu kolegů z 16 zoologických zahrad (z ČR a Slovenska). Projekt „Vzdělávání zoopedagogů“ je podpořen částkou téměř 2,3 mil. Kč, a to z Národního programu SFŽP ČR. Projekt je tříletý a byl zahájen v září 2015. Kromě odborných vzdělávacích akcí v rámci projektu vzniknou 3 ukázkové výukové programy s metodikou a pomůckami, které bude možné plošně využít v regionech zapojených zoologických zahrad. Všem, kteří nás podporujete radou, činem či penězi moc děkujeme! Díky tomuto faktu je výčet naší činnosti, který je obsahem výroční zprávy, tak bohatý.

Poděkování za to, že další rok působení SEV DIVIZNA na poli environmentální výchovy byl úspěšný a pestrý, patří i všem mým kolegům, kteří ke své práci přistupují nadměru zodpovědně a profesionálně.

Ing. Aleš Kočí

SEV DIVIZNA
je členem Sdružení středisek
ekologické výchovy Pavučina

SEV DIVIZNA je denní specializované pracoviště na podporu a realizaci environmentální výchovy a v této oblasti poskytuje následující služby:

1. Realizuje ekologické výukové programy pro děti z mateřských škol, žáky základních a středních škol. Výukové programy vedou zkušení a odborně zdatní lektori:
 - používáme interaktivní formy a metody,
 - preferujeme kontakt s přírodou a výchovu prožitkem,
 - reagujeme na aktuální témata,
 - pomáháme školám v realizaci průřezového tématu RVP – environmentální výchova.
2. Pořádá odborné semináře, exkurze či dílny pro studenty pedagogických fakult, pedagogické pracovníky, vedoucí dětských kroužků a oddílů, širokou veřejnost atp.
3. Realizuje výukové aktivity v areálu ZOO Liberec (výukové programy, komentované prohlídky apod.).
4. Realizuje osvětové akce pro širokou veřejnost.
5. Zajišťuje metodickou pomoc koordinátorům EVVO na školách, metodickou pomoc pro zpracovávání ŠVP.
6. Zpřístupňuje knihovnu publikací k ekologické výchově a půjčuje netradiční výukové pomůcky.
7. Komunikuje s ostatními organizacemi realizujícími EVVO v regionu i po celé republice.
8. Spolupracuje s ostatními zoologickými zahradami v oblasti vzdělávacích aktivit (metodika, inspirace, profesní růst...).
9. Koordinuje síť škol v Libereckém kraji se zájmem o ekologickou výchovu.

Poslání SEV DIVIZNA

SEV DIVIZNA svými aktivitami prostřednictvím environmentální výchovy podporuje a rozvíjí zodpovědnější chování lidí vůči všemu živému i neživému, tradicím, přírodě, krajině i planetě.

Jaké je naše pojetí environmentální výchovy?

Environmentální výchova vede ke kladnému vztahu k přírodě, respektování přírodní a kulturní pestrosti a posiluje sounáležitost s celkem. Člověk chápe důsledky svého chování, přijímá zodpovědnost za svá rozhodnutí a jedná dle zásad uvědomělé skromnosti.

z programu pro pedagogy

SEV DIVIZNA pro školní kolektivy – ekologické výukové programy a jiné výukové aktivity

Náš lektorský tým nabízí mateřským, základním a středním školám širokou nabídku ekologických výukových programů, které mají podobu dvou až tříhodinových bloků či půldenních exkurzí a výukové aktivity v areálu ZOO Liberec. Všechny ekologické výukové programy a výukové aktivity se dotýkají průřezového tématu Environmentální výchova (v některých případech Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, popřípadě Osobnostní a sociální výchova) a reagují tak na platné RVP.

V roce 2015 jsme nabídli školám nový ekologický výukový program „Haló, je tam někdo?“ aneb co se děje ve skořápce, určený pro MŠ a 1. – 3. třídu ZŠ. Pro starší žáky ZŠ vznikla nová terénní exkurze Jizerské hory na dotek. Další z programů, který propojuje vzdělávací činnost ekologické výchovy v areálu ZOO Liberec, je Ohrožený svět.

Stalo se již tradicí, že služeb našeho střediska využívají studenti z Pedagogické fakulty Technické univerzity Liberec. Nabídli jsme jim opět ukázky našich programů jako inspiraci pro jejich další práci.

Celkem v roce 2015 proběhlo 321 programů, kterých se zúčastnilo 7249 dětí, 52 % se uskutečnilo v terénu. Celkem bylo odučeno 705 hodin.

	MŠ	ZŠ	SŠ	VŠ
počet programů	81	227	6	7
počet účastníků	2568	4422	135	124

SEV DIVIZNA pro pedagogické pracovníky, studenty pedagogické fakulty a další zájemce

V roce 2015 uspořádalo SEV DIVIZNA celkem 7 vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky, studenty pedagogických fakult, pracovníky školských zařízení a středisek ekologické výchovy, vedoucí zájmových kroužků i další zájemce z řad veřejnosti. Současně probíhal i projekt Živly kolem nás, v rámci kterého se konalo dalších 15 vzdělávacích seminářů pro pedagogy.

Z těchto, dohromady 22 akcí, bylo 17 odborných seminářů, 2 tvořivé dílny, 1 odborná exkurze, 1 konference a 1 třídní workshop. Celkem absolvovalo realizované akce 401 účastníků.

• Projekt Živly kolem nás – badatelsky a tvořivě

Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec – DIVIZNA uspělo s projektem „ŽIVLY KOLEM NÁS – badatelsky a tvořivě“ v rámci výzvy Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Projekt, který jsme začali realizovat v září 2014, se zaměřil na vzdělávání pedagogů mateřských škol v oblasti polytechnického vzdělávání a byl úspěšně ukončen v červnu 2015. V roce 2015 bylo zrealizováno 15 vzdělávacích akcí, na kterých si účastníci vyzkoušeli pozorování, měření a poznávání jednotlivých živlů, zhodnotili jejich význam pro život a využití pro lidské konání. Zúčastnění pedagogové se seznámili s jednoduchými pokusy a méně známými i zcela novými pomůckami podporujícími polytechnické vzdělávání, které jsou využitelné pro práci s dětmi v mateřských školách. Některé pomůcky si nejen vyzkoušeli, ale odnesli si je i s sebou, aby je mohli dále v MŠ používat. Součástí projektu byly i vzdělávací akce podporující osobnostní a sociální rozvoj pedagogů, jako například „Prezentační dovednosti“ a „Prevence syndromu vyhoření“.

V rámci projektu jsme vyjeli i za hranice našeho kraje a proškolili učitele z Olomouckého, Moravskoslezského, Jihočeského a Pardubického kraje. Téma Živly kolem nás bylo velmi inspirativní a mělo velký ohlas. Celkem se vzdělávacích akcí za rok 2015 účastnilo 247 pedagogů.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

• Projekt Vzdělávání zoopedagogů

Na podzim 2015 jsme odstartovali projekt rozšiřující nabídku vzdělávání zoopedagogů ze zoologických zahrad z Unie českých a slovenských zoo. Na říjnovém setkání zoopedagogů a vzdělavatelů v Plzni jsme projekt představili a podařilo se nám navázat spolupráci s patnácti zoo z obou zemí. V rámci projektu se v Plzni také uskutečnily dva odborné semináře. Jeden s názvem Neobyčejní bažanti, vedený J. Pešovou a T. Pešem a druhý seminář vedla M. Kučerová a byl na téma EVVO v Národním parku Šumava. V projektu budeme pracovat na vytvoření metodik tří environmentálních vzdělávacích programů s tématy ohrožených druhů zvířat, úmluvy CITES a palmového oleje, představení programů pedagogům napříč republikou, realizaci programů pro školy a uspořádání konference k problematice ohrožení přírody a jakým způsobem o tom vzdělávat. Ale to nás čeká až v následujících letech 2016 a 2017.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo životního prostředí

z programu pro ZŠ

- **Workshop Environmentální výchova – nové cesty 2015**

Celkem 34 účastníků z řad pedagogů, studentů a členů neziskových organizací se sešlo na tradičním workshopu v Sedmihorkách u Turnova. Třídenní program byl sestaven z přednášek a praktických a tvořivých dílen. Praktická ale i filozofická a etická témata z oblasti environmentálního vzdělávání představili na svých přednáškách Pavel Nováček, Jan a Pavel Činčerovi nebo Pavel Kalpakcis. V metodické části programu si pak účastníci v roli žáků na vlastní kůži prožili nové výukové programy pro děti. Kromě novinek z nabídky SEV DIVIZNA byla pro pedagogy připravena ochutnávka programů dalších ekovýchovných organizací – společnosti Čmelák z Liberce, SEV Lipka z Brna, SEV Český ráj, Ekocentra Brniště a Geoparku Ralsko. Široký prostor byl také věnován sdílení zkušeností a předávání inspirace z pedagogické praxe. Program byl zakončen odbornou terénní exkurzí v Hruboskalském skalním městě.

- **Sít' škol v projektu M.R.K.E.V. (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy)**

V rámci projektu M.R.K.E.V., který finančně podporuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, byla vytvořena síť škol, jež si za jeden z cílů vzdělávání stanovily environmentální výchovu. V Libereckém kraji tento projekt koordinuje SEV DIVIZNA a v současné době je do něj zapojeno na 610 škol z celé České republiky, z toho 50 škol je z Libereckého kraje.

Účast v projektu školám zajišťuje pravidelnou rozesílku časopisu pro ekogramotnost Bedrník, informací i materiálů o ekologii, trvalý přístup do elektronického archivu Bedrníku, k aktuálním publikacím a pomůckám. Školy jsou informovány nejen o akcích zaměřených na ekologii v regionu, ale i o možnostech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a financování rozvoje ekologické výchovy.

Jednou ročně je pro školy v kraji pořádána krajská konference k ekologické výchově Liberecká M.R.K.E.V., kterou finančně podporuje Liberecký kraj a Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina.

- **Krajská konference ekologické výchovy Liberecká M.R.K.E.V. 2015**

Patnáctý ročník konference hostila Střední škola hospodářská a lesnická, Frýdlant, ve spolupráci se Státním hradem a zámek Frýdlant. Zahájení bylo proto vskutku královské – prezenze a přivítání účastníků, především pedagogů ze základních a středních škol Libereckého kraje, ale i zástupců samosprávy, proběhlo v hradní černé kuchyni. V modrém salonku pak hosté panelové diskuse rozvinuli téma zvolené pro rok 2015 – „Změny klimatu“. Měli jsme možnost vyslechnout názory Ing. Dáši Richterové z Českého meteorologického ústavu, Doc. RNDr. Pavla Nováčka, CSc., autora publikace Udržitelný rozvoj z Univerzity Palackého Olomouc, RNDr. Jana Hollana, teoretika i praktika na globální změny (Centrum výzkumu globální změny AV ČR a Veronika Brno), PhDr. Libora Stejskala, který se v rámci svého působení na UK Praha zabývá environmentální bezpečností a RNDr. Petra Zacharova, Ph.D. z Ústavu fyziky atmosféry AV ČR.

Moderátorka diskuse, J. Doubnerová, otázky k tématu směřovala především do pedagogické praxe: jak téma zprostředkovat žákům a studentům, v kterých zdrojích hledat poučení, jak interpretovat závažné téma „měkce“, bez následných pocitů beznaděje, čím v praxi můžeme přispět my a jak se na změny adaptovat. Přednášející měli na padesát bedlivých posluchačů.

Odpolední blok probíhal v prostorách SŠHL Frýdlant ve formě seminářů a přednášek. Účastníci si vybírali z témat: Meteorologie; Klima se mění, co bylo, už není; Adaptace na změny klimatu; CO₂, záření, skleníkový jev a oteplování. V průběhu konference bylo možné se seznámit s prostorami SŠHL Frýdlant a environmentálními prvky, které obohacují výuku na této škole.

- **Specializační studium pro školní koordinátory EVVO**

V roce 2015 bylo zahájeno specializační studium pro školní koordinátory EVVO v regionu NUTS II Severovýchod (v Libereckém, Královéhradeckém a Pardubickém kraji). Specializační studium probíhá na základě vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariéřním systému pedagogických pracovníků a naplňuje krajské koncepce EVVO. Studium společně připravily a realizují SEV DIVIZNA (Liberecký kraj), Ekocentrum PALETA (Pardubický kraj) a Středisko ekologické výchovy SEVER (Královéhradecký kraj), která se systematicky a dlouhodobě zabývají vzděláváním pedagogů v této oblasti a působí jako krajské koordinátory sítě M.R.K.E.V. Studium navštěvuje 27 pedagogů (9 z každého jmenovaného kraje), kteří musí absolvovat 250 hodin přímé výuky a vypracovat a obhájit závěrečnou práci.

- **Program EKOŠKOLA**

Mezinárodní program EKOŠKOLA spojující environmentální výchovu na škole s praktickými kroky vedoucími k ekologizaci provozu školy je již tradiční náplní nabídky SEV DIVIZNA školám. Při jeho naplňování úzce spolupracujeme s celorepublikovým koordinátorem o. s. TEREZA Praha.

Naše středisko tento program koordinuje v Libereckém kraji již devátým rokem. V roce 2015 bylo v projektu zapojeno celkem 12 škol. Ze zapojených škol letos obhájily titul – Ekoškola ZŠ Slovanka Česká Lípa potřetí, ZŠ Zborovská v Turnově již počtvrté.

Program EKOŠKOLA se nabízí i mateřským školám. EKOŠKOLKY pomáhají dětem, učitelům a rodičům udělat ze školky příjemnější, demokratičtější a k přírodě bližší místo k životu. V Libereckém kraji se v roce 2015 zapojily do tohoto programu MŠ Nové Město pod Smrkem a MŠ Česká Lípa, ul. Bratří Čapků.

poznávací exkurze

- **Ukončené projekty z Evropského sociálního fondu Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost:**

SEV DIVIZNA uspělo se dvěma granty v Evropském sociálním fondu – Operačním programu vzdělávání pro konkurenceschopnost. Projekt SEV DIVIZNA školám byl úspěšně ukončen v prosinci 2011, projekt SEV DIVIZNA pedagogům pokračoval do června 2012. Aktivity nastartované těmito projekty nadále pokračují v rámci udržitelnosti.

Cílem projektu bylo vytvořit metodicky propracovanou nabídku dalšího vzdělávání pro pedagogy v oblasti EVVO, která bude propojovat globální témata s místními, pomůže v naplňování EV jako průřezového tématu školních vzdělávacích programů a pomůže vytvořit novou kvalitu DVPP v Libereckém kraji. SEV DIVIZNA realizací projektu podpořilo odborné kapacity a kompetence pedagogických pracovníků škol a školských zařízení v Libereckém kraji, výměnu zkušeností a dobré praxe mezi pedagogy i posílení pozice škol v komunitách. Další rozvoj pedagogů umožní nabídka vzdělávacích akcí na míru podle požadavků škol.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SEV DIVIZNA pro veřejnost

SEV DIVIZNA v akcích pro veřejnost spolupracuje s oddělením marketingu a PR skupinou ZOO Liberec. V roce 2015 jsme tradičně organizovali Den Země v zoo, Den bez bariér pro handicapované děti, besedu s Václavem Cílkem a participovali jsme na akcích Strašidelná zoo, Světový den zvířat a Velikonoce v zoo. Těchto akcí se

v průběhu roku zúčastnily tisíce návštěvníků, převážně rodiče s dětmi.

V roce 2015 SEV DIVIZNA poprvé realizovalo příměstské tábory v zoo ve spolupráci s Motyčkovickými klikami, které uspokojily velký zájem ze strany rodičů, neboť probíhaly prakticky po celé prázdniny. Novinkou byly prohlídky

s průvodcem každou první sobotu v měsíci. Komentované prohlídky a průvodcovské služby jsme nabízeli v rámci jarních prázdnin a od června do září. Nechyběly ani tzv. povánoční komentované prohlídky, které si veřejnost také velmi oblíbila.

- **Z dalších akcí pro veřejnost vybíráme: Den pro seniory v ZOO Liberec**

ZOO Liberec pořádala v roce 2015 Den pro seniory ve dvou termínech, a to v dubnu a říjnu. Senioři tuto nabídku uvítali, včetně oblíbených komentovaných prohlídek. Výhodu sníženého vstupného využilo celkem 603 seniorů, což je o 221 více než v loňském roce.

V rámci studia Univerzity třetího věku v Liberci navštívila v lednu naše středisko skupina seniorů. Ti se seznámili s posláním a nabízenými aktivitami DIVIZNY. Měli také možnost zapojit se do ekologického programu Ohrožený svět a vcítit se tak do role žáků základní školy.

foto z realizovaných programů

žáci během programu pro ZŠ

Finanční zpráva SEV DIVIZNA za rok 2015

Celkové neinvestiční výdaje/náklady	5 122 220,10 Kč
Příjmy/výnosy z vlastní činnosti – celkem	545 810,10 Kč
Dotace, příspěvky, dary – celkem	4 567 281,00 Kč
Příjmy/výnosy – celkem	5 113 091,10 Kč

Personální zajištění

Dědková Lenka, Havle Leoš, Hegrová Lucie, Hudcová Alice (od 2. 7. 2015 na mateřské dovolené), Kočí Aleš, Nováková Miroslava, Pecinová Kateřina, Stáňová Jolana, Šafaříková Zuzana, Štajnerová Eva, Voháňková Marcela – externí pracovník v projektu

Poděkování patří všem, kteří pomáhali zrealizovat naše akce:

- **spolupracující organizace:**

ARPOK o.p.s., Camp Sedmihorky ; FAUNUS o.s.; Kola pro Afriku o.p.s.; Lesy ČR, s.p. – Krajský inspektorát Liberec; Liberecký kraj – resort životního prostředí a zemědělství; Lipka Brno; Městské lesy Liberec, p.o.; Ministerstvo životního prostředí České republiky; Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky; SEV Český ráj; SEVER – Horní Maršov; SŠHL Frýdlant; Správa CHKO Jizerské hory; Společnost pro Jizerské hory o.p.s., Státní hrad a zámek Frýdlant, SSEV Pavučina a její členové; Technická univerzita Liberec; Tierpark Zittau a další

- **jednotlivci:**

Andres Roman, Bliml Jiří, Brodský Vojta, Cílek Václav, Činčera Jan, Doubnerová Jitka, Dvořáková Alena, Hollan Jan, Hříbová Lenka, Kajzarová Eva, Komrzý Tomáš, Krajhanzl Jan, Kudrna Miroslav, manželé Kulichovi, Medlíková Olga, Modrá Jana, Nováčková Helena, Nováček Pavel, Pavlíková Jana, Poliakova Martina, Posolda Milan, Preisler Vítek, Rákosník Roman, Richterová Dáša, Rychtaříková Lenka, Řiřčář Ludvík, Semerád Jaroslav, Stejskal Libor, Sobotková Dana, Turek Milan, Zacharov Petr, Žáková Michaela, Petr Ferdýš Pold a mnoho dalších

- **zvláště děkujeme:**

kolegům a dobrovolníkům ze ZOO Liberec za všestrannou pomoc a podporu.

Ing. Aleš Kočí

vedoucí střediska ekologické výchovy DIVIZNA
koci@zooliberec.cz

SEV DIVIZNA**Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec**

Masarykova 1347/31
Liberec 1, 460 01
Telefon: 482 712 982

www.zooliberec.cz/divizna, www.divizna.eu

LIDOVÉ SADY

Kulturní a společenské centrum LIDOVÉ SADY

V průběhu roku 2015 bylo v Lidových sadech uspořádáno celkem 445 pořadů a akcí pro 59 160 návštěvníků. Mimo areál Lidových sadů se uskutečnilo 19 akcí projektu Lidové sady dětem pro celkem 1 265 návštěvníků. Areál Dětského koutku navštívilo za 160 provozních dnů 21 961 návštěvníků a vyhlídkovou věž 1 464 návštěvníků.

Celkem jsme realizovali 482 pořadů a akcí pro 83 850 návštěvníků (mimo hudební a taneční kurzy).

ROK 2015	akce	návštěvníci
vlastní pořady a akce	257	26 365
pořady projektu Lidové sady dětem	67	10 757
pronájmy a další využití prostor	121	22 038
akce LSD mimo Lidové sady	19	1 265
ostatní akce – nevidovaná účast (zkoušky představení, vlastní akce zoo apod.)	18	X
areál Dětského koutku	X	21 961
vyhlídková věž Lidových sadů	X	1 464
celkem	482	83 850
odvolané a zrušené akce	22	X

Areál Dětského koutku

Stanovená provozní doba areálu je plánována od 15. 4. do 15. 10. V sezoně 2015 byl provoz zahájen 11. 4. a ukončen 18. 10. – podle meteorologických podmínek byl v provozu celkem 160 dnů.

Mimo vlastní běžný provoz se v areálu také uskutečnily tyto tradiční akce:

- 21. 3. – Velikonoční dílny.
- 30. 4. – Čarodějnice – noční projížďka vláčkem.
- 28. 11. – Vánoční dílny.
- 24. 12. – Vánoční vláček.

Vyhlídková věž

Mimo evidované návštěvníky byla věž také v provozu v rámci jiných akcí Lidových sadů - Dny Evropského dědictví, školní výlety LSD, noční prohlídky, vernisáže výstav a při těchto akcích ji navštívilo mnoho dalších návštěvníků.

Kurzovní činnost

Hudební kurzy pod vedením hlavního lektora Pavla Havlíka, od září pak lektorky Zuzany Kubelkové.

V roce 2015 byly otevřeny kurzy pro devět nástrojových a hudebních oborů – klavír, keyboard, zobcová a příčná flétna, kytara, elektrická kytara, basová kytara, ukulele, zpěv.

Doplňkové služby v rámci kurzů – poradna pro nákup a opravy hudebních nástrojů, využití PC techniky v oblasti hudby, příprava pro vyšší formu hudebního vzdělávání, spolupráce při zakládání hudebních těles.

Hudební kurzy, probíhající ve dvou semestrech:

- 2. pololetí 2014-2015 – 1/2015 – 6/2015 – 8 lektorů a 145 účastníků.
- 1. pololetí 2015-2016 – 9/2015 – 12/2015 – 9 lektorů a 165 účastníků.

Velikonoční dílny na velkém sále LS

Taneční kurzy pod vedením tanečního mistra Vlastimila Čermáka

V roce 2015 byly otevřeny 4 kurzy (40 lekcí) společenského tance, kterých se zúčastnilo celkem 72 párů. Ve spolupráci s lektory kurzů bylo připraveno pro zájemce o tanec celkem 7 tanečních setkání TANČÍRNA. Ve spolupráci s Tanečním klubem ČERMÁK proběhl v listopadu 13. ročník soutěže ve standardních a latinsko-amerických tancích pro děti, juniory a dospělé LIBEREC OPEN 2015.

56. a 57. koncertní sezóna komorní hudby

Závěr 56. sezóny – 6 koncertů pro 142 předplatitelů a 134 návštěvníků.
Zahájení 57. sezóny – 4 koncerty pro 136 předplatitelů a 143 návštěvníků.

Uskutečněné abonentní koncerty:

56. sezóna

5. koncert – 15. 1. 2015

CUM DECORE

6. koncert – 12. 2. 2015

KVARTETO MARTINŮ a Vilém Veverka (hoboj)

7. koncert – 5. 3. 2015

Eva Schäferová (housle)

8. koncert – 9. 4. 2015

Libor Janeček (kytara)

9. koncert – 14. 5. 2015

Andrea Kalivodová (zpěv)

10. koncert – 4. 6. 2015

Jiří Pazour (klavír)

57. sezóna

1. koncert – 10. 9. 2015

Lubomír Brabec (kytara)

2. koncert – 16. 10. 2015

KAPRALOVA QUARTET

3. koncert – 5. 11. 2015

PĚVECKÉ TRIO ESPRIT – Edith Piaf-Mon Amour

4. koncert – 3. 12. 2015

Vladimír Matějček – Vladimír Roubal – koncert z díla J.J.Ryby

Kostel sv. Kříže

11. a 12. divadelní sezóna DIVADLO BEZ OPONY

Závěr 11. sezóny – 5 představení pro 140 předplatitelů a 563 návštěvníků.
Zahájení 12. sezóny – 4 představení pro 129 předplatitelů a 484 návštěvníků.

Uskutečněná divadelní představení:

11. sezóna

21. 1. 2015 – Divadlo VIOLA

ŽENA Z KORINTA

11. 2. 2015 – Divadlo KALICH

SBOHEM ZŮSTÁVÁM

30. 3. 2015 – Divadlo KALICH

DON QUIJOTE

15. 4. 2015 – Divadlo METRO

LÁSKA NA TŘI

28. 5. 2015 – Divadelní spolek KAŠPAR

MIKULÁŠOVY PATÁLIE

12. sezóna

14. 9. 2015 – Divadlo HÁTA

DO LOŽNICE VSTUPUJTE JEDNOTLIVĚ!

28. 10. 2015 – Agentura HARLEKÝN

PŘÍBUZNÉ SI NEVYBÍRÁME

25. 11. 2015 – Divadlo PALACE

P. R. S. A.

23. 12. 2015 – Divadlo PALACE

PRACHY!!!

Výstavní činnost

1-2-3/2015

Experimentální studio a předsálí: Vladimír Hanzl – výtvarná architektura/fotografie (60. léta)

Galerie na balkoně: Jiří Plátek – fotogramy (60. léta)

Vyhlídková věž: Jiří Bartoš – experimentální fotografie (60. léta)

4-5/2015

Experimentální studio a předsálí: Karel Gratias – PROMĚNY BARVY – autorská výstava výtvarných fotografií

Galerie na balkoně: František Brzák – fotografie fauny (Den Země)

Vyhlídková věž: Jiří a Vladimír Janouškovi – velkoformátové fotografie fauny a flóry (Den Země)

6-7-8/2015

Experimentální studio a předsálí, galerie na balkoně, vyhlídková věž:

CESTOU FOTOGRAFIE A GRAFIKY – práce z ateliérů studentů SUŠ v Liberci

9-10/2015

Experimentální studio a předsálí: Zdeněk Lín – CESTA NEJEN KRAJINOU – autorské fotografie

Galerie na balkoně, vyhlídková věž: výtvarný ateliér BAKAMAY – kresby, malba, perokresby

11-12/2015

Experimentální studio a předsálí: Hana Palečková, Jiří Petr, Jaroslav Staněk, Vladimír Vlk, Luboš Vocásek, Tomáš Beran, Josef Macek, Miroslav Tůma – fotografie – průřez tvorbou

Galerie na balkoně: Fotoklub Safír Turnov – členská výstava fotografií

Vyhlídková věž: Břetislav Jansa – JEN TAK PRO RADOST – autorská výstava fotografií

Další velké pořady a akce v roce 2015

31. 1. – FROZENFEST

Legendární první venkovní festival sezóny.

14. 2. – X. ETNOPLES ZOOLOGICKÉ ZAHRADY

Téma: Zamilovaná zvířata.

21. 3. – VELIKONOČNÍ DÍLNY

Tvůrčí dílny pro děti a dospělé.

23. - 29. 3. – JEDEN SVĚT 2015

Festival dokumentárních filmů s tematikou lidských práv.

30. 4. – ČARODĚJNICE

Lampiónový průvod a upálení čarodějnice.

30. 5. – EKO FESTIVAL – GREENFEST LIBEREC

31. 5. – JABLOŇOVÁ FEST 2015

3. ročník festivalu ZŠ a ZUŠ Jabloňová

14. 6. – GODY 2015

Festival bluegrassu, country a příbuzných žánrů pro celou rodinu.

18. 7. – DOTEKY AFRIKY

5. ročník festivalu.

10. - 14. 8. – TÝDEN S POHÁDKOU

Pohádky pro nejmenší na zahradě Lidových sadů.

29. 8. – FROZENFEST

Letní verze multižánrového festivalu liberecké cooltury.

12. 9. – 32. PODJEŠTĚDSKÁ VÝSTAVA PSŮ

Krajská výstava všech plemen psů.

12. - 13. 10. – MEZINÁRODNÍ FESTIVAL OUTDOOROVÝCH FILMŮ

Největší tematický filmový soutěžní festival u nás.

6. 11. – BÁL SV. HUBERTA

Městské lesy Liberec pořádají zvěřinové hody.

28. 11. – VÁNOČNÍ DÍLNY

Tvůrčí dílny s vánoční tematikou.

Petr Vostrák

vedoucí střediska Lidové sady

vostrak@zooliberec.cz

KSC Lidové sady

Lidové sady 425/1, Liberec 1

tel: 482 710 649, info@lidovesadyliberec.cz

www.lidovesadyliberec.cz

Velikonoční dílny na velkém sále LS

ZOO Liberec děkuje svým významným partnerům:

Vydala: Zoologická zahrada Liberec, p. o.

Foto: Jan Kubánek, Jiří Mikoláš st., Vladimír Jurek,
archiv ARCHA, archiv SEV Divizna, archiv KSC Lidové sady
Fotografie na titulní straně: lev berberský